

SOCIALT ARBEJDE – SPECIALE 2023

NÅR HJEMMET BLIVER EN SOCIALFAGLIG ARBEJDSPLADS

ET NARRATIVT STUDIE AF PLEJEFORÆLDRES BIOLOGISKE BØRNS
Oplevelser

TINE GRY JENSEN: 20175948

ANSLAG: 167.923

VEJLEDER: INGER GLAVIND BO

INSTITUT FOR SOCIOLOGI OG SOCIALT ARBEJDE VED AALBORG UNIVERSITET

Titelblad

Når hjemmet bliver en socialfaglig arbejdsplads

- Et narrativt studie af plejeforældrenes biologiske børns oplevelser

Uddannelse

Kandidat i Socialt Arbejde

Aalborg Universitet

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

30 ETCS

Udarbejdet af

Tine Gry Jensen

Studienummer

20175948

Vejleder

Inger Glavind Bo

Afleveringsdato

01.06.2023

Anslag

167.923

Forord

Jeg vil gerne takke alle de biologiske børn til plejeforældre, som har deltaget i mit speciale. Det var dejligt, at I havde lyst og mod på at dele jeres historie med mig. Det har været utroligt givende for mig at få indblik i jeres historier. I har været omdrejningspunktet for hele specialet, og været med til at skabe et godt fundamentet med jeres ærlige udtalelser. Tak fordi I havde tillid til mig, det sætter jeg stor pris på.

Derudover vil jeg gerne takke min vejleder Inger Glavind Bo for god faglig sparring, det har været utrolig lærerigt at få dine inputs i forløbet, hvilket har gjort skriveprocessen meget nemmere. Det er værdsat at have fået god konstruktiv kritik.

En yderligere tak skal lyde til min responsvejleder, Pernille Wisti, som bidrog med konstruktiv kritik til, hvordan specialets niveau kunne højnes.

Til slut vil jeg ønske god fornøjelse med læsningen – jeg håber, at specialet kan bidrage til at få øjnene op for de biologiske børn til plejeforældres rolle i plejefamilien.

Abstract

This master thesis contains a narrative study of biological children in foster families. Based on phenomenology and hermeneutics approaches, it is examined how biological children of foster parents experience their time living in their family home. A qualitative method has been used, with narrative interviews are the primary method for collecting the thesis' empirical data. The narrative interviews invite the biological children of foster parents to tell their personal story, where emphasis is placed on what they perceive as essential to them. The phenomenology and the narrative method are therefore used to gain an insight into their world and gain a better picture of the experiences a biological child has within a foster family. It is important to understand their point of view, so a realistic picture is portrayed of their experiences. The interview guide is semi-structured with open questions, so the informants have the opportunity to expand on what is meaningful in their story. The interviews have been conducted online in order to obtain a wider sample of informants. The theoretical framework of this master thesis contains Lars Dencik's family perspective, which creates an understanding of what function the family has today and different typologies of family constructions. In addition, Arlie Hochschild's perspective on emotional work is used to illustrate how the biological children of foster parents work with their emotions in relation to the foster child. Finally, Erving Goffman's perspective on human performance is used to illustrate how the biological children act to the expectations that are placed on them. The biological children's home changes status from being a home, to being a workplace, which also affects the way they act in the home according to Goffman's concepts of frontstage and backstage. Based on the analysis, it can be concluded that all informants have experienced being part of a foster family as life changing. This means, that all informants experience has affected their lives to a greater or lesser extent. Several informants explain that cooperation with the local government is lacking. The local government is the focal point of their negative experiences of being part of a foster family. This is due to an experience of lack of recognition, lack of involvement and lack of social efforts aimed at the biological children of foster parents. It can be concluded that the local government plays a central role in terms of embracing the family as a foster family. In addition, it can be concluded that most of the informants have taken positive elements with them from growing up as part of a foster family, which has had an influence on their identity formation. Overall, it can be concluded that all biological children to foster parents' experiences have left an imprint on their lives in one way or another.

Indholdsfortegnelse

Indledning	6
Eksisterende forskning	7
Inddragelse.....	8
Familien som arbejdsplads	9
De biologiske børns oversete konsekvenser.....	10
Problemformulering	12
Begrebsafklaring	12
Plejefamilie	12
Biologiske børn i plejefamilier	14
Afgrænsning	14
Forskningsdesign	15
Videnskabelige ståsted	15
Egen forforståelse.....	19
Case design	19
Metode	20
Interview som metode	20
Narrative interviews	21
Online interviews.....	23
Interviewguide.....	24
Rekruttering af informanter.....	25
Transskription.....	26
Etiske overvejelser	27
Kvalitetskriterier	28
Teori	29
Hvad er en familie?	29
Følelsesarbejde - Hochschild.....	32
Følelsesregler.....	33
Frontstage og backstage - Goffman.....	34
Analyse	36
Kodning.....	36
Analysestrategi.....	36
Præsentation af informanterne.....	37

Analyse del 1 – Narrativer	38
Mathilde: <i>"så blev jeg lidt det nemme barn som klarede mig"</i>	39
Lærke: <i>"Det har været lidt et kulturchok"</i>	42
Celine: <i>"Lad være med at tage min mor"</i>	44
Maiken: <i>"vi kunne ikke gøre som vi bare ville i vores eget hjem"</i>	50
Klara: <i>"Jeg har nok flygtet mere fra hjemmet"</i>	53
Alma: <i>"vi har altid delt vores forældre med +30 mennesker"</i>	57
Delkonklusion	59
Analyse del 2 – Tværgående analyse	60
Konstruktionen af plejefamilie	60
Kommunens manglende rolle	65
Alderen som afgørende	67
Delkonklusion	68
Konklusion	70
Litteraturliste	72
Bilag	76

Indledning

I Danmark er omkring en procent af børn og unge i alderen 0-17 år anbragt udenfor hjemmet. Det tal har været stabilt de sidste mange år. D. 31/12-2020 svarer den ene procent til 11.393 anbragte børn og unge. Heraf var 65,3 % af dem anbragt i plejefamilie, som er den mest brugte anbringelsesform. Derudover viser tal fra VIVE, at brugen af plejefamilie som anbringelsesform er vokset siden 1980'erne, hvor procentsatsen lå på 40 (VIVE: Fakta om anbringelser). Dermed er det tydeligt, at plejefamilier spiller en betydelig rolle i mange anbringelser i dag. Samtidig har der i den offentlige politiske debat, været stort fokus på de socialt udsatte børn, og hvordan man bedst kan sikre dem. Det kom bl.a. til udtryk i Barnets Reform fra 2011, hvor der var fokus på tidligere indsats for de socialt udsatte børn og unge (Servicestyrelsen 2011: 69). Samme opmærksomhed på den tidlige indsats står stadig højt på dagsorden i dag, hvilket kommer til udtryk i udspillet af reformen 'Barnets Lov', som på nuværende tidspunkt afventer 1. behandling. I Barnets Lov kan det læses, at anbringelser er et stort omdrejningspunkt, både i form af bedre og hurtig indsats, men også med øje for kvaliteten af anbringelserne. I reformen står der bl.a. *"Når et barn anbringes i en plejefamilie, skal kvaliteten være i orden, og plejefamilierne skal være klædt godt på til den opgave, det er at tage vare på et omsorgssvigtet barn"* (Social- og Ældreministeriet 2022: 15).

Begrebet plejefamilie dækker ofte over en betegnelse for en familie som består af mor, far og biologisk(e) barn/børn (Luckow et al. 2021: 22-25). Det vil sige, at det at være en plejefamilie både involverer forældre, men naturligvis også potentielle biologiske børn. Disse plejefamilier bliver godkendt til forskellige belastningsgrader, alt efter hvilke problematikker de kan håndtere. I rapporten *SocialAnalyse: Plejefamilier I Danmark* fra Socialstyrelsen kan man læse, at der findes fire forskellige belastningsgrader, som er medvirkende til at afgøre, hvilke udsatte børn og unge der bliver placeret hos de pågældende plejefamilier, alt efter match af ressourcer og problematikker. I rapporten beskrives den højeste belastningsgrad således: *"Plejefamilier, der er godkendt til højeste belastningsgrad, er målrettet børn og unge, der har flere alvorlige belastningsindikatorer, og som har behov for en omfattende behandlingsorienteret indsats"* (Socialstyrelsen 2017: 7). Det er dermed tydeligt, at jo højere belastningsgrad plejefamilien er godkendt til, jo mere arbejde kræver det af hele plejefamilien, hvilket også kan have stor indflydelse på de biologiske børns oplevelser af at være en del af plejefamilien. Cecilia Vangsgaard beskriver i en kronik i Kristelig Dagblad, hvordan

hun oplever at vokse op som biologisk barn i plejefamilie. Hun udtaler bl.a., at plejefamilien blev et farvel til den kernefamilie, hun kendte til, fordi det at være en del af plejefamilien tog alt deres tid, energi og udfyldte alle hverdage – og der var ingen ferier uden plejesøskende. Hun stiller sig samtidig kritisk overfor, hvorfor hun som biologisk barn ikke blev set eller lyttet mere til, selv efter at hun havde efterspurgt alenetid med sine forældre. Hun mener, at hende og hendes biologiske søskendes trivsel blev overset, trods at de oplevede at være psykisk udmattede af at skulle rumme deres plejesøskende og problematikker hertil (Vangsgaard 2016). Samme problemstilling beskrives i en artikel fra Berlingske, hvor Ann Villadsen udtaler, at hun ikke kan huske at sidde omkring spisebordet med sin familie, uden plejebørn, da de altid fyldte meget. Hun beskriver det som et svigt, at der ikke var tid til hende og hendes biologiske søskende. Samtidig pointerer hun, at hun oplevede tilsyn fra kommunen som ligegyldige, da der ikke var fokus på de biologiske børns trivsel (Okkels 2014). Det giver anledning til at se nærmere på de problematikker, der kan opstå ved at være biologisk barn i en plejefamilie, og sætte spørgsmålstejn ved, hvorfor de biologiske børn går under radaren, nu hvor plejefamilie som anbringelsesform er så udbredt.

Eksisterende forskning

På baggrund af ovenstående indledning, finder jeg det interessant at undersøge omfanget af biologiske børn i plejefamilier nærmere og se på hvilke konkrete problematikker, der findes i den eksisterende forskning. Den eksisterende forskning bruges samtidig som pejlemærke for at vise, hvor relevant et felt det er for specialet at beskæftige sig med.

Psykologen Lasse Gulstad Larsen skriver i bogen 'Egne Børn', at plejefamilier typisk er nogle familier som er ressourcestærke og har meget overskud i hverdagen. Det er ofte fundamentet for, at de går fra at være en familie til plejefamilie, da energien til at hjælpe et eller flere plejebørn er stor (Larsen 2008: 9). Dermed kan man også tolke, at de biologiske børn i plejefamilier er vant til at være en del af en stærk familie. I en rapport fra VIVE om rekruttering af plejefamilier, kan man læse, at der i dag også er et stort behov for plejefamilier, som kan varetage komplekse behov, idet børn som anbringes, i stigende grad har emotionelle og adfærdsmæssige problematikker (Luckow et al. 2021: 9; Berrick & Skiveness 2012: 1957). Det kommer også til udtryk, idet det påpeges, at omkring 15% af anbragte børn og unge i plejefamilier har en psykisk diagnose, hvorimod det samme kun gør sig gældende for under 5 % af øvrige børn og unge (Luckow et al. 2021: 9). Kravene til plejefamilierne

kan derfor også ses som stigende, da de skal kunne håndtere flere komplicerede behov. Hvis man kigger nærmere på, hvor mange plejeforældre, der har biologiske børn i forvejen, så viser statistik, at over 90 % af dem har biologiske børn, og hele 65 % af plejeforældrene har mere end ét biologisk barn (Ibid.: 13). Yderligere ses det, at over halvdelen af plejeforældre har hjemmeboende børn, mens de har plejebørn boende (Ibid.: 23). Derfor ses det også som en meget aktuell problemstilling at gå mere i dybden med.

Inddragelse

Når en familie ansøger om at blive plejefamilie, skal de gennem en godkendelsesproces. I denne proces, bliver de biologiske børn inddraget i en vis grad. De skal f.eks. deltage i et interview, hvor de får lov til at give deres perspektiv på, hvordan de oplever at deres familie fungerer. På baggrund af det, bliver det afdækket, hvordan relationerne mellem forældre og barnet er, og deres refleksioner om at få et plejebarn ind i familien (Ibid.: 12). Det pointeres dog i en rapport fra Socialstyrelsen, at de biologiske børn ofte forholder sig loyale i forhold til deres forældre, hvilket kan medvirke, at de i interviewet svarer det, som de tror er det rigtige, fremfor hvad de reelt mener og tænker (Bressendorff 2019: 9). Det kan derfor også medvirke til, at en tilsynskonsulent kan opleve et stort arbejde i at skelne mellem barnets direkte udtalelser og barnets reelle tanker og følelser. Hertil kan det ses, at der formentlig er sket en udvikling, siden Cecilia Vangsgaard og Ann Villadsens familier i hhv. 1993 og 1978 blev godkendt som plejefamilier i forhold til, hvorvidt de biologiske børn har en stemme i sagen (Vangsgaard 2016; Okkels 2014). Spørgsmålet er blot, hvorvidt den stemme bliver hørt og taget alvorligt af de fagprofessionelle. Det kan ikke fremlæses, hvor meget de biologiske børns tanker og holdninger bliver vægtet i godkendelsesprocessen, hvilket kan være vigtigt at forholde sig kritisk til. I rapporten *'Vejledning i brug af redskaber til afdækning af hjemmeboende børns perspektiver i ansøgerfamilier'* af Socialstyrelsen beskrives det f.eks., at interviewet med plejefamiliens biologiske børns primære formål er at afklare, om familien kan omfavne et plejebarn og give det tryghed og stabile rammer (Bressendorff 2019: 6-7). Interviewet kan derfor ses som at være dobbeltsidet, hvor der er et mere skjult omdrejningspunkt på plejebarnets plads i plejefamilien. På den baggrund kan man sætte spørgsmålstejn ved, om de biologiske børn føler sig oprigtigt inddraget og hørt i processen om at blive en plejefamilie, eller om Cecilias og Anns oplevelser stadig kan være aktuelle i dag.

Familien som arbejdsplads

Eksisterende forskning viser, at en plejefamilie som anbringelsesform bygger på en antagelse om, at familielivet kan bidrage til en sund vækst og udvikling for et socialt udsat barn, som det familielignende miljø kan skabe grobund for (Twigg & Swan 2007: 49). For at kunne sikre det, kræver det at alle parter i familien involverer sig, hvilket medvirker til, at alle vil blive påvirket af de forandringer og omstrukturering der vil ske, når et plejebarn flytter ind. Forandringerne sker i form af, at alt det velkendte brydes op, såsom normer og vaner, samtidig med at der kommer nye udfordringer ind. Derudover peger forskning på, at det er vigtigt, at de biologiske børn er inddraget i processen om at blive en plejefamilie, så de også føler sig hørt i dialogen om at få et plejebarn, da det øger sandsynligheden for at de som plejefamilie lykkes (Draiby 2001: 55; Larsen 2008: 35-36; Biering-Madsen 2010: 24-25; Bressendorff 2019: 8). Psykologen Larsen beskriver, at for at plejefamilien overhovedet kan blive en succes, så er det vigtigt alle trives i det. Dermed har alle familiemedlemmers trivsel stor betydning for, om plejebarnet kan blive boende og få den nødvendige hjælp og omsorg, som netop er kernen ved plejefamilie. Hvis ikke de biologiske børn reagerer positivt på, at et plejebarn flytter ind, så kan det både påvirke de biologiske børn og plejebarnets situation (Larsen 2008: 9). Døgnkonsulenten og socialrådgiver Bente Schramm uddyber, at børnefællesskabet mellem biologiske børn og plejebarn har en særligt afgørende betydning for anbringelsen. Hun beskriver, at succesen for anbringelsen udebliver, hvis ikke plejebarnet formår at blive en del af børnefællesskabet (Nielsen 2019). Der tegnes derfor et billede af, at plejebarnets vej ind i familien foregår gennem de biologiske børn. Schramm pointerer yderligere den svære balance familien befinder sig i, når de påtager sig rollen som plejefamilie. De står mellem at være en social konstruktion som familie, men også en pædagogisk arbejdsplads, hvor de biologiske børn kan blive tvunget til at udføre socialt arbejde. De biologiske børn har tydelige opgaver, såsom at fremstå som den gode rollemodel og der ligger en del forventninger til de biologiske børn i mødet med et plejebarn (Ibid.). Det omfatter bl.a., at de både skal dele deres forældre og deres ting med dem, uden det forventes at være et problem. Samtidig skal de vise deres bedste sider frem, være tillidsfulde, modne, hjælpsomme, søde og tilgivende, selvom det ikke nødvendigvis også er gældende for plejebarnet (Larsen 2008: 62). De biologiske børns rolle i plejefamilien kan derfor forstås som en slags søskende til plejebarnet, hvor der forventes, at de har en høj grad af overbærenhed overfor plejebarnets handlinger og udtalelser.

De biologiske børns oversete konsekvenser

I den eksisterende forskning er der ikke lagt skjul på, at de biologiske børn i plejefamilier ofte lider en last. En videnskabelig artikel fra Robert Twigg og Trace Swan opsamler resultater fra 14 forskellige internationale studier om biologiske børn i plejefamilier. Trods internationale forskelle anses studierne som relevante for specialet, da tydelige paralleller til danske studier ses. De beskriver, at den hyppigste årsag til at plejefamilier vælger at stoppe som plejefamilie, er grundet de negative effekter, som de biologiske børn oplever som konsekvens (Twigg & Swan 2007: 49). I forskningen påpeges der særligt tre områder, som har stor indflydelse på de biologiske børn. Den første omhandler aggression, som indikerer, at plejebarnets problematikker ofte har den konsekvens, at de agerer aggressivt, både sprogligt og fysisk imod plejeforældrene og de biologiske børn. Det resulterer i, at de biologiske børn bruger en del energi på at bekymre sig, både om dem selv, men også i høj grad om deres forældre, da de er vidne til, hvordan hele familien bliver påvirket negativt af det (Twigg & Swan 2007: 51-52; Laursen 1998: 25,31,33-35). Det andet område omhandler adskillelse og tab, hvor de biologiske børn bliver sat i en situation, hvor det forventes, at de omfavner plejebarnet, og gør dem til at være en del af familien, men plejebarnet vil samtidig på et tidspunkt skulle flytte fra familien igen (Ibid.: 52). Lovgivning på anbringelsesområdet er afgørende for, hvornår det vurderes, at der skal ske et skift i anbringelsen. Der kan være mange grunde til, at et skift er nødvendigt, bl.a. dårligt match mellem plejefamilie og plejebarn, at plejebarnet fylder 18 år eller når formålet med anbringelsen er opnået (Retsinformation 2016). Larsen beskriver i sin bog, at helt op til hver tredje plejeforhold oplever et såkaldt sammenbrud, hvor plejebarnet flytter fra plejefamilien af den ene eller anden årsag (Larsen 2008: 107-109). Det kan opleves som et stort tab for de biologiske børn, som har lagt hele deres hjerte i at få etableret et godt forhold til plejebarnet, og pludselig skal de ikke længere være hos dem. Udfordring ligger i, at det vil ske flere gange i løbet af den tid familien har plejebørn, og det kan derfor være svært at knytte sig til nye, når de biologiske børn ved at plejebarnet skal væk igen, så derfor kan de risikere at tage afstand til plejebarnet, for ikke at opleve den sorg det er, når de flytter igen (Twigg & Swan 2007: 52; Laursen 1998: 11, 41; Draiby 2001: 105-107; Larsen 2008: 54-56). Det sidste område som Twigg & Swan beskriver handler om rolletab. Rolletab skal forstås som en følelse af, at de har tabt deres plads og rolle i familien, særligt i forhold til deres forældre. Når et plejebarn kommer ind i familien, skal pladserne og rollerne forhandles, da nye hierarkier opstår. Det oplever mange biologiske børn som svært i takt med, at

det er deres hjem og deres 'helle', der bliver forstyrret af en fremmed. Samtidig kan det resultere i svære følelser omkring jalousi, da tiden med deres forældre skal deles med andre. Det risikerer måske ligefrem at blive en konkurrence om forældrenes opmærksomhed (Ibid.: 53). Schramm pointerer ligeledes, hvordan kampen om pladserne fylder meget, og hvordan det kan opleves, at plejebørnene er skyld i mindre kvalitetstid med forældrene. Hun uddyber dog, at de biologiske børn ofte holder sig tilbage, fordi de ved, at plejebarnet i høj grad har brug for forældrene. De biologiske børn risikerer, ifølge Schramm, at gå med nogle svære følelser, hvor de føler sig magtesløse, ensomme og adskilt fra deres forældre, da de ikke vil spille forældrenes dyrebare tid på deres 'små' problemer, i forhold til plejebarnets store udfordringer (Nielsen 2019; Biering-Madsen 2010: 25-26). Samme synspunkt kommer til udtryk i rapporten af Socialstyrelsen, hvor de beskriver de negative effekter, som kan forekomme for de biologiske børn i plejefamilier:

"[...] egne børn oplever, at plejebørnene tager meget af forældrenes tid, at mange egne børn undlader at fortælle deres forældre om egne problemer, og at nogle egne børn oplever, at plejebørnene i værste fald kan ødelægge familien" (Bressendorff 2019: 8).

Det tydeliggøres derfor, at der kan være udfordringer for de biologiske børn i plejefamilier, når familiekonstellationen ændres og plejebørn tager tid væk fra deres forældre. Derudover viser forskningen, at de biologiske børn ofte modnes hurtigt, når de bliver en plejefamilie, da de er nødsaget til at sætte dem selv til side for plejebarnet, men der kan sættes spørgsmålstegn ved om denne modning er god, da de i stedet for kan brænde inde med svære følelser selv. Det beskriver psykologen Larsen også, hvor han udtaler, at det tyder på, at livet med plejebørn fremskynder de biologiske børns modenhed, men om det er til gavn eller skade mangler at blive yderligere undersøgt (Larsen 2008: 63). Det er dog vigtigt at nuancere, at de biologiske børn i plejefamilier også beskriver positive elementer, som de ikke ønsker at være foruden. Det omhandler bl.a. den læring de opnår omkring, hvilke problematikker andre går og bakser med. Det er med til at udvikle deres medmenneskelige syn og få en bred social indsigt. Deres indsigt medvirker til, at de oplever at have en større forståelse for anderledes mennesker, de møder på deres vej. Og samlet set, beskrives en naturlighed i gerne at vil hjælpe andre (Larsen 2008: 83-87; Draiby 2001: 54; Biering-Madsen 2010: 27-28). Der er dog vidt forskellige meninger om, de biologiske børn selv har lyst til at være plejeforældre som voksne, grundet de negative konsekvenser som de har oplevet (Laursen 1998: 14,21; Larsen 2008: 88).

Problemformulering

På baggrund af den belyste eksisterende forskning og de problemstillinger som kan forekomme ved at være biologisk barn til plejeforældre, anser jeg det som værende et relevant og aktuelt felt at dykke nærmere ned i og undersøge. I relation til socialt arbejde ser jeg det som særlig relevant, da arbejdet med plejefamilier er et anerkendt og velkendt problem, som fylder meget i den offentlige sociale debat, men fokuset på de biologiske børn står i skyggen. Det manglende fokus på området kan medføre, at et nyt socialt problem kan opstå, hvis der ikke tages hånd om det, og derfor ser jeg det som relevant at undersøge nærmere. Jeg ønsker derfor at gå i dybden med følgende problemformulering samt problemstillinger:

Hvordan oplever biologiske børn til plejeforældre retrospekt deres tid som hjemmeboende i en plejefamilie?

Problemstillinger

- *Hvad har det haft af betydning for hverdagslivet og deres relation til deres forældre at leve som en del af en plejefamilie?*
- *Hvilken betydning har dét at have været biologisk barn i en plejefamilie fået for deres voksenliv?*

Begrebsafklaring

I dette afsnit vil specialets nøglebegreber blive uddybet for at sikre, at læseren har samme forståelse og forudsætning for at læse specialet. Det medvirker til, at der er de bedste betingelser for at kunne tolke på specialet og undgå eventuelle misforståelser.

Plejefamilie

Jeg gør brug af betegnelsen *plejefamilie* i specialet, som referer til en familie, der i samarbejde med kommunen har fået anbragt et barn hos sig. Det anbragte barn tager derfor del i plejefamiliens hverdag og bor hos dem døgnet rundt. Plejefamiliens opgave er at yde omsorg og tryghed efter det anbragtes barns behov, hvilket gør, at barnet har mulighed for at udvikle sig (KL 2009: 15). Som

nævnt i eksisterende forskning, skal familierne gennem en godkendelsesproces, for at kunne blive plejefamilie. Processen består af undersøgelser og samtaler med familien, hvor der samtidig fokuseres på forældrenes uddannelse, baggrund, indkomst, boligforhold, beskæftigelse, alder og egne børn. Yderligere skal forældrene på et grundkursus, hvor de bliver bedre rustet til opgaven som plejefamilie. Der bliver på baggrund af det lavet en samlet vurdering af kommunen i relation til, om familien er egnet som plejefamilie (Ibid.: 20,56). De anbragte børn i plejefamilier har samtidig ofte kontakt med deres biologiske forældre, da selve anbringelsen har et formål om hjemgivelse. Når et barn anbringes, skal kommunen lave en handleplan med en fastsættelse af hjemgivelsesdato, og derfor kan kontakten mellem biologiske forældre og barn være essentiel, for at opnå formålet med anbringelsen (Retsinformation 2016). Omfanget af kontakten mellem biologiske forældre og barn kan dog være meget varierende. En plejefamilie adskiller sig på mange områder fra en aflastningsfamilie. Her bor barnet i mange tilfælde hjemme hos sine biologiske forældre, men kommer i aflastning hos en familie, f.eks. hver anden weekend og ferier. Aflastningsfamilier bruges i situationer, hvor de biologiske forældre har brug for et pusterum, mens barnet stadig har brug for at blive taget godt hånd om (Familieplejen København 2023). Døgninstitution som anbringelsesform er det sted, hvor børn og unge bor sammen med andre anbragte. Anbringelse på en døgninstitution indebærer delvist lukkede døgninstitutioner, døgninstitution med lukkede afdelinger og sikrede døgninstitutioner. Målgruppen for døgninstitutioner er ofte børn og unge med sociale og adfærdsmæssige problemstillinger. Forskellen mellem at være anbragt i plejefamilie eller på døgninstitution ses i relation til omgivelserne. På en døgninstitution er det ofte meget institutionelle rammer med eget værelse og fælles arealer, evt. låste døre og mere kontrol, hvorimod plejefamilier bor i et almindeligt hus eller lejlighed, og har dermed en mere hjemlig stemning. Personalet på en døgninstitution har typisk en fagprofessionel baggrund, hvorimod forældrene i plejefamilien er en almindelig familie, og hverdagen bærer derfor præg af mere hverdagsrutiner, såsom at blive kørt til fodboldtræning (De Anbragte Vilkår 2023; Social & Boligstyrelsen 2018). Specialet tager dermed afstand til andre anbringelsesformer end netop familiepleje, da fokuset er på hvordan det opleves for biologiske børn i plejefamilie at bo sammen med et plejebarn. Dette fokus kan ikke ses relevant i andre anbringelsesformer, da plejefamilien er det eneste sted, hvor et plejebarn kan opholde sig og bo permanent sammen med biologiske børn til plejeforældre.

Biologiske børn i plejefamilier

I specialet vil der blive gjort brug af *biologiske børn til plejeforældre*, hvilket henviser til de børn som forældrene har i forvejen, før de valgte at blive plejeforældre. Der er derfor tale om børn som ikke er blevet anbragt. Biologiske børn bruges for at lave et tydeligt skel mellem hvem der er familiens egne børn, og hvem der er plejebarn. I dag kan familiekonstellationer være meget forskellige, både sammenbragte familier, familier med to fædre eller mødre, familier med adopteret børn, enlige med børn, men *biologiske børn* benyttes for at sikre forståelsen for at det handler om familiens egen kerne, hvor kommunen ikke er med indover. Et vigtigt skillepunkt mellem biologiske børn og plejebarn i dette speciale er samtidigt, at familien modtager såkaldt vederlag som betaling af kommunen for at have et plejebarn boende, hvilket afspejler det sociale arbejde familien udfører (KL 2009: 121). Som nævnt ovenfor, er en anbringelse i plejefamilie ikke permanent, og vil derfor ophøre på et tidspunkt. Kommunens handleplan gør, at hjemgivelse allerede er planlagt fra anbringelsesbegyndelse (Retsinformation 2016). Dermed ses det også, at der er en stor forskel i at være biologisk barn og plejebarn i plejefamilien.

Afgrænsning

På baggrund af tidshorizonten har jeg valgt at afgrænse mig fra at beskæftige mig med international forskning og derfor vil dette studie kun finde sted nationalt. Det vil sige, at specialets informanter skal have oplevet at være en del af en plejefamilie i Danmark for at kunne deltage. Derudover indeholder specialets problemformulering en del, som rettet mod 'voksenlivet', hvilket naturligt afgrænser informanternes alder. Specialet vælger kun at gøre brug af informanter som er mindst 18 år, da dette er den officielle aldersgrænse for, hvornår man er myndig i Danmark. Samtidig afgrænser specialet sig fra at sige noget generelt om plejefamilier, da fokuset udelukkende er placeret hos de biologiske børn i plejefamilier. Der er mange perspektiver at tage i plejefamilien; plejeforældrenes, plejebarnet, de biologiske forældre til plejebarnet, og de biologiske børn til plejeforældrene. Perspektivet er afgørende for den viden specialet indfanger i forhold til, hvordan det som har udspillet sig i plejefamilien opleves, hvilket er vigtigt at have for øje. Perspektivet på de biologiske børn medfører at de har nogle andre oplevelser af situationer, end f.eks. plejeforældrene har. Dermed afgrænser specialet sig fra at kunne indfange andre perspektiver end de biologiske børns oplevelser. I takt med at specialet er rettet mod de biologiske børns oplevelser som en del af

en plejefamilie, vælges der i specialet, at informanterne skal have været hjemmeboende hos deres forældre i mindst 2 år, mens der har været et plejebarn boende. Dette gøres med afsæt i, at de biologiske børn i den tid har været en del af et fælles familieliv, hvilket specialet anses som optimal tid til at have oplevelser med familielivet med et plejebarn. Specialet vælger ikke at afgrænse sig fra de forskellige belastningstyper, som plejefamilier er godkendt til (jf. indledning), da specialet fokuserer på oplevelsen af være en del af en plejefamilie uafhængigt af, hvor belastet plejebarnet måtte være.

Forskningsdesign

I følgende afsnit vil jeg præsentere, hvordan specialets forskningsdesign udfolder sig. Forskningsdesign anses som væsentligt at forholde sig til for at kunne beskrive, hvordan denne undersøgelse er grebet an. Med afsæt i problemformuleringen vil der blive redegjort for tankerne bag specialets videnskabelige ståsted samt hvilket design der er oplagt.

Videnskabelige ståsted

I specialet ønsker jeg at undersøge, hvordan de biologiske børn oplever at leve som en del af en plejefamilie, og på den baggrund kan der trækkes elementer til den fænomenologiske videnskabelige tradition. Det ses bl.a. i ønsket om at udforske de oplevelser som de biologiske børn gør sig, når de bor med et plejebarn og få viden om, hvilken betydning det har for dem og deres familie. Edmund Husserl, som ofte betragtes som fænomenologiens fader, mener at videnskaben ikke tager højde for at teorier og begreber korresponderer med den virkelige verden, hvilket efterlader en kløft mellem videnskab og menneskers oplevelsesverden. Derfor ønsker Husserl, at man med fænomenologien kan vende tilbage til at gå 'til sagen', hvor der studeres alt det umiddelbare som viser sig for os (Juul 2012: 68). Dette vil den fænomenologiske videnskab mene er muligt at opnå gennem førstepersonsperspektiv, hvor der søges at forstå menneskers subjektive erfaringsverden. For at forskeren kan forstå det subjektive, vil man være nødsaget til at give slip på egne forestillinger om, hvordan tingene hænger sammen. Derfor må man se fænomenet som det foreligger, og forskeren må sætte sine egne forforståelser i parentes, så en åbenhed til feltet udfolder sig. På den måde vil der blive stillet spørgsmål ved elementer, som før kunne risikere at have været antagelser (Monrad 2018: 113-114). At se fænomenet i sin naturlighed uden

forforståelser kalder Husserl også for *époche*, som sikrer at teorier ikke skygger for førstepersonsperspektiv (Juul 2012: 70-71). Dette betegnes som fænomenologiens epistemologi, hvor genstandsfelt må studeres uden forudantagelser. Derfor må specialet forholde sig kritisk til den viden, som forskeren bl.a. har opnået gennem eksisterende forskning, som belyser, hvordan det kan opleves at være biologisk barn i en plejefamilie, for at kunne tilgå informanterne med et fænomenologisk afsæt. Fænomenologi betyder *læren om det, som viser sig for os*, hvilket er med til at give forståelse for den grundlæggende videnskab heri. Ifølge fænomenologien findes der ikke en objektiv virkelighed, man antager i stedet, at virkeligheden er den som opleves. I et fænomenologisk standpunkt, er det derfor vigtigt at tage udgangspunkt i informanternes oplevelser hver især, da det er virkeligheden for dem (Juul 2012: 65-66). Derfor vil den fænomenologiske videnskab også benyttes i specialets fremgangsmetode til feltet, hvor informanternes egne historier er essentielle. Der søges ved hjælp af *époche* at kunne producere viden om plejefamiliens biologiske børn, som kan skabe forståelse for, hvordan det er at åbne sit hjem for en fremmed og være en del af en plejefamilie (Rendtorff 2014: 267). Fænomenologien inspirerer derfor specialet til at forholde sig åbent til feltet for at få en dybdegående viden om biologiske børn i plejefamilier. For at kunne opnå det, må specialet gå abduktivt til vidensprocessen, hvor teorier og antagelser ikke får afgørende betydning for tilgangen til feltet. Der er dog en erkendelse af, at teori er nødvendig for at kunne fortolke den viden som indfanges (Antoft & Thomsen 2005: 158). Fokus vil være på at lytte og stille uddybende spørgsmål til informanterne, for at der ikke opstår nogle indirekte forståelser. Fænomenologi påpeger, at vi ikke kan forstå noget udenfor vores livsverden. For at kunne analysere informanternes direkte erfaring, må undersøgelsen derfor foregå gennem deres livsverden, som er den verden vi gør os erfaringer i, sanser i, og som vi tager for givet. Fænomenologi påpeger, at vi ikke kan forstå noget udenfor vores livsverden. Specialet vil derfor følge de variationer af oplevelser som informanterne udtrykker og beskrive dem bedst muligt ud fra deres egen livsverden (Rendtorff 2014: 267).

Efter empiriindsamlingen ønskes der i specialet at analysere, hvordan informanternes oplevelser kendetegnes, hvortil der vil blive inddraget teoretiske anskuelser. Da specialet går abduktivt til værks, vil teorien benyttes til at skabe struktur i empiriindsamlingen. For at kunne fortolke informanternes udsagn, vil specialet i denne del trække på elementer fra den hermeneutiske videnskabelige tradition. Dette gøres der med afsæt i, at fortolkning er nødvendigt for at forstå

meningen bag informanternes historier. Meningen vil ikke altid fremstå som åbenlys, men derimod kan den være gemt i deres sproglige udtryksformer, og derfor er fortolkning en måde at frembringe det på (Juul & Pedersen 2012: 108). Specialets informanter ses i hermeneutikken også som fortolkere af den verden de lever i, og derfor må man fortolke, for at finde frem til deres subjektive mening i form af tanker, følelser og handlinger. Det læner sig op ad hermeneutikkens ontologi, som opfatter mennesket som et forstående, sprogligt og historisk væsen (Højberg 2014: 290-291; Fuglsang et al. 2014: 48). Specialet søger at forstå, hvorfor de handler, tænker og føler, som de gør i relation til at være biologisk barn i en plejefamilie. I takt med at specialet søger at generere ny viden og forståelse gennem samtale, er hermeneutikkens meningsfortolkning en måde at opnå dette på. I den hermeneutiske tradition ses forforståelser som uundgåelige, og som et vilkår for at opnå ny viden, da man ikke vil kunne tilgå verden neutrale. De forforståelser man pådrager sig gennem tidligere erfaringer, samfundsmæssige og historiske kontekster, vil altid afsejle sig i den måde man møder verden på. Med et afsæt i den hermeneutiske tradition ses disse forforståelser og fordomme som produktive for vores erkendelse, da man i mødet med andre kan sætte fordomme på spil, og på den måde opnå ny viden (Monrad 2018: 114). Fordomme henviser ikke til noget fordomsfuldt, men ifølge Hans-Georg Gadamer, som udviklede den filosofiske hermeneutik, i stedet som noget der ligger til grund for vores forståelse. Mennesker møder aldrig verden forudsætningsløst, men vil være præget af forud-antagelser, som er uundgåelige for at forstå og tolke verden. Ud fra den filosofiske hermeneutik udgør fordomme og forforståelser tilsammen en forståelseshorisont, som er afgørende for, hvordan vi handler og hvordan vi forstår verden, som konstant er foranderlig. I specialet søges der med dybdegående interview mod, at to forståelseshorisonter smelter sammen, såkaldt *horisontsammensmeltning*, hvor mening og forståelse opstår mellem forsker og informant. Interviewet søger at bidrage til at informanternes forståelseshorisont kan udvide forskerens forståelseshorisont og dermed revurdere egne fordomme (Højberg 2014: 301-303). For at muliggøre dette, finder filosofisk hermeneutik det vigtigt, at stille spørgsmål og forholde sig åbent til feltet, hvilket stemmer overens med specialets fænomenologiske tilgang til interviewene.

Analysen i specialet gør bl.a. brug af viden fra eksisterende forskning og teori for at kunne forstå informanternes oplevelser mere dybdegående. Her vil den hermeneutiske spiral blive brugt som et værktøj, hvor der er samspil mellem mine forforståelser og nye erfaringer jeg gør mig gennem

specialet. Gennem den hermeneutiske spiral betegnes en vekselvirkning mellem helhed og del, når der fortolkes. Delene kan kun forstås i relation til helheden. Omvendt giver helheden først mening, når delene forstås, og det er sammenhængen mellem disse, som skaber mening (Juul & Pedersen 2012: 111; Højberg 2014: 292). For Gadamar betragtes fortolkeren og genstanden også som en del af den hermeneutiske spiral. Genstanden belyses i specialet som samtalerne med de biologiske børn i plejefamilier. Fortolkeren og genstanden kan ikke sætte sig udenfor spiralen, da vil altid være en del af den, hvilket afspejler måden vi kan forstå og fortolke verden på. Fortolkeren er dermed en aktiv medspiller i meningsdannelse (Højberg 2014: 300). Når forskeren bevæger sig i et genstandsfelt, vil det på forhånd være fyldt af fortolkninger og forståelser. Det resulterer i, at den verden som der ønskes at få adgang til, allerede er påvirket af fortolkninger og har fået tillagt betydning af informanterne. Dermed er der tale om en dobbelt forståelse, også kaldet dobbelt hermeneutik, mellem informanternes fortolkning af en given handling, som spiller tilbage på forskerens muligheder for forståelser i samtalen (Højberg 2014: 116-117). Denne dobbelt hermeneutik er væsentlig at have for øje i specialets analyse, når der fortolkes på informanternes historier om at være biologisk barn i en plejefamilie, grundet den konstante bevægelse mellem informanternes og forskerens forståelse.

Der ses forskelle mellem fænomenologien og hermeneutikken, som er betydelig i henhold til deres måde at tilgå et felt. De vægter begge en åbenhed til feltet højt, men hermeneutikken mener ikke at feltet kan tilgås frit som fænomenologien, men derimod at forskeren altid vil være præget af viden. Derfor vælger specialet, at fænomenologien benyttes som tilgang til empiriindsamling, da specialet ønsker at være åben for viden, for at kunne fokusere på informanternes egne historier og oplevelser, uden at teoretiske antagelser tager styringen for den viden som kan indfanges. Da feltet samtidig er et forholdsvis uudforsket område, menes det ikke, at det bliver et problem at sætte forforståelser i parentes, da forskeren har en begrænset viden på forhånd. Fænomenologien ønsker i en kvalitativ analyse derimod at beskrive informanternes historier så nært som muligt på deres subjektive livsverden. Herimod ønsker hermeneutikken ved hjælp af den hermeneutiske spiral at fortolke på informanternes historie, for at kunne opnå ny viden, som ses i relation til forskerens egne fordomme og forforståelser. Fænomenologien kan derfor bidrage til at give et øjebliksbillede, hvorimod hermeneutikken kan benyttes til at skabe en dybdegående forståelse af informanternes oplevelser i sammenhæng med teoretiske begreber, som kan hjælpe til at skabe struktur i analysen.

Hermeneutikken betragtes i specialet derfor som bedst videnskabeligt ståsted i relation til at kunne besvare problemformuleringen.

Egen forforståelse

I specialet anses det som væsentligt at forholde sig til min egen forforståelse, for at forstå mit afsæt og perspektiv på det valgte emne. I takt med specialets videnskabelige afsæt er det samtidig tydeligt, at ens forforståelse har betydning for, hvordan man vælger at belyse og tilgå feltet. Derfor er det relevant at reflektere over, hvilken normativitet jeg har med mig fra start, da dette vil have indflydelse på, hvordan jeg tilgår feltet og måden jeg analyserer på. I samspil med interesse for feltet og den eksisterende forskning som er belyst i problemfeltet, står det klart, at jeg ser en problematik på det valgte område. Eksisterende forskning peger på, at der er mange oversete elementer ved at være biologisk barn i en plejefamilie, hvilket er med til at forme mit blik for feltet. Jeg antager dermed på forhånd, at det må være nogle problematikker når man opvokser som biologiske børn i en plejefamilie. Det gør også, at jeg primært forholder mig til de konsekvenser og udfordringer som de biologiske børn kan opleve, fremfor at have blik for de positive elementer, som der også kan være ved at vokse op som en del af en plejefamilie. Det påvirker mig samtidig yderligere i min tilgang til informanterne i min interviewguide, hvor måden jeg aktivt spørger ind til de biologiske børns oplevelser, er med et lidt kritisk afsæt. Den fænomenologiske tilgang til informanterne gør, at de i deres fortælling har plads til at sætte ord på det som de oplever som betydningsfuldt netop for dem, både positive og mindre positive elementer. Samtidig rummer specialets problemformulering åbenhed, som kan indfange flere forskellige nuancer af deres oplevelser. Dog vil jeg være præget af den eksisterende forskning, som berører mange af de negative konsekvenser, hvilket kan få indflydelse på dataindsamlingen og på de tematiske rammer for analysen.

Case design

Forskningsdesignet er med til at skabe en forståelse for specialets opbygning, og ses derfor som vigtigt i forhold til specialets tilgang til feltet. Specialets forskningsdesign består af et kvalitativt single-casestudie, da det tager afsæt i et bestemt fænomen, som der ønskes en dybere indsigt i. Casestudiet bygger på en tanke om, at casen kan anses som repræsentant for en mere generel sammenhæng (Antoft & Salomonsen 2007: 29-30). Det betyder, at på baggrund af specialets informanter vil der kunne opnås en mere generel sammenhæng og forståelse for de biologiske børn

i plejefamilier end blot informanternes egne oplevelser. Det vil altså være et udsnit af en større helhed. Ønsket er ikke at undersøge biologiske børn i plejefamilier i bredden, men i dyden, og dertil vurderes casestudiet som det rigtige (Ibid.: 31). Det ses som essentielt, da specialet søger at komme med ny viden, som kan medvirke til at gøre opmærksom på de udfordringer der kan ligge i specialets fokusområde. Med casestudiet kan specialet opnå en forståelse for de biologiske børns oplevelser af at være en del af en plejefamilie, som ansues som et komplekst fænomen. I takt med at specialet ønsker at forholde sig åbent til feltet, og lader informanternes oplevelser stå frem, ligger case-designet sig op mod det ateoretiske casestudie. Videre beskrives ateoretiske casestudier som en søgen efter at afdække underbelyste sociale fænomener, hvilket læner sig op ad specialets ambitioner. Parallellerne til det ateoretiske casestudie kan ses i ønsket om at generere ny empirisk viden og data, dog med forståelse for at ateoretisk casestudie i sin rene form er nærmest umulig. Dette ateoretiske single-casestudie ønsker ikke på forhånd at være styret af teoretiske perspektiver og kategoriseringer, men lade empirien danne grundlaget for betragtninger som senere kan kodes sammen i analysen (Ibid.: 34-36). Teori vil derefter være med til at belyse empirien, så specialets problemformulering kan besvares.

Metode

I det følgende afsnit præsenteres specialets metodiske refleksioner og de valg som er truffet for at sikre bedst mulig gennemsigtighed. Jeg vil redegøre for de tanker og valg, der er truffet i relation til at have interview som specialets empiri med afsæt i den narrative tilgang samt etiske overvejelser. Derudover vil jeg diskutere hvordan specialet forholder sig til kvalitetskriterier.

Interview som metode

Med afsæt i specialets problemformulering "*Hvordan oplever biologiske børn retrospekt deres tid som hjemmeboende i en plejefamilie?*" anser jeg den kvalitative metode som en oplagte metode hertil. For at få et indblik i de biologiske børns oplevelser, er det nødvendigt at have en samtale med dem. Deres oplevelser er hverken noget jeg kan observere eller få nok relevant viden om i en survey, da det ikke vil give den information som problemformuleringen byder op til. Den kvalitative forskningsmetode i form af interview giver en privilegeret adgang til menneskers grundlæggende oplevelse af den verden de lever i (Kvale & Brinkmann 2015: 50). Derfor betragter jeg interview som

den bedste måde at indfange viden om menneskers livssituation, og forstå hvordan de biologiske børn i plejefamilie har oplevet at bo med et plejebarn. Interview er en måde, hvorpå jeg vurderer at kunne få en mest dybdegående samtale, hvor informanterne detaljeret kan beskrive deres oplevelser, holdninger og følelser af bestemte begivenheder eller situationer, som senere vil danne grundlaget for analysen. I takt med specialets videnskabelige ståsted i fænomenologien, hvor åbenhed til feltet er essentiel, skønnes interview samtidig til at være det optimale til at kunne opnå dette (Tanggaard & Brinkmann 2015: 29,31-32). Det indebærer at jeg som interviewer er åben over for nye og uventede aspekter som informanterne italesætter, og kan være omstillingsparat i relation til at indfange vigtige temaer i deres livsverden. Jeg er derfor nødsaget til at se bort fra mine egne forforståelser, hvilket kan gøres ved at forholde sig kritisk bevist overfor egne antagelser og hypoteser i interviewet, og spørger nysgerrigt ind til de biologiske børns oplevelser. Der søges både mod at forstå det faktuelle, men også det meningsfulde, hvilket kan være mere vanskeligt. Jeg giver mulighed for at lytte til det mere implicite, som er det informanterne udtrykker mellem linjerne (Kvale & Brinkmann 2015: 51-52). Jeg får gennem interview adgang til informanternes livsverden, som er den verden vi kender og forholder os til i hverdagslivet. Det læner sig op ad fænomenologiens ønske om at få viden i et førstehåndsperspektiv, hvilket interviewformen er med til at skabe. Interviewformen kan dog ikke betragtes som en hel neutral metode, da jeg som forsker, ikke kan undgå at være præget af viden på forhånd. Samtidig er interviewsituationen en konstruktion, og derfor vil det også påvirke informanterne og deres udtalelser. Derimod kan interviewformen anses for at være en metode, hvorpå der kan indfanges viden om, hvordan informanterne konstruerer deres livshistorie omkring at være et biologisk barn i en plejefamilie og de dertilhørende oplevelser og følelser (Tanggaard & Brinkmann 2015: 30-31).

Narrative interviews

Da specialets problemformulering læner sig op mod at forstå en bestemt periode i de biologiske børn i plejefamiliers liv, vil der yderligere blive gjort brug af interview som har en narrativ tilgang. Dette gøres med formålet om at få mest mulig indsigt i informanternes livshistorier, hvor de kan uddybe specifikke begivenheder som de betragter som væsentlige for dem og deres fortælling (Kvale & Brinkmann 2015: 209-211). I socialvidenskaben erkendes det, at mennesker har forskellige reaktioner på sociale hændelser (Antoft & Thomsen 2005: 157). Derfor vil denne tilgang kunne muliggøre, at der indsamles viden, som kan være vidt forskellig, alt efter informanternes reaktioner

på at leve som en del af en plejefamilie. Den narrative tilgang fokuserer på, hvordan informanterne selv konstruerer deres levede liv ud fra fortællinger. Ud fra det narrative vil en fortælling være karakteriseret ved at have et meningsskabende *plot*. Plottet henviser til den røde tråd som ses gennem informanternes historie. Alle informanter fortæller deres historie i et retroperspektiv, hvor der etableres en mening og sammenhæng i de begivenheder og oplevelser de har været igennem. Det er med til at forbinde deres fortid, nutid og fremtid i en meningsskabelse ud fra deres virkelighed (Bo et al. 2016: 13-14). Samtidig vil det danne grundlaget for informanternes identitetsskabelse, da deres oplevede virkelighed er den som de lever ud fra. Dette synspunkt ses også i Thomas-teoremet: *"If men define situations as real, they are real in their consequences"* (Prieur 2011:271). Det informanternes oplever som virkeligt, vil derfor også få konsekvenser for den måde de lever på og deres skabelse af mening og identitet (Bo et al. 2016: 15,37). Da mennesket anses for at være et meningsskabende væsen, kan det at fortælle betragtes som uundgåeligt. Dog vil fortællingen være afhængig af forskellige ting såsom den konkrete sammenhæng, hvem den fortælles til, tidspunktet for fortællingen, hvilket kan påvirke hvordan fortællingen bliver fortalt, trods at det er den samme person som fortæller (Bo et al. 2016: 14,35). Det interessante ved den narrative tilgang er måden informanterne udformer deres fortælling på, og hvad de forstår som centrale punkter heri. Jeg vil særligt have øje for begivenheder som informanterne udtrykker som særlige betydningsfulde for deres fortælling, da det vil blive kendetegnet som et *vendepunkt*, som er med til at præge informanternes fremtidige livsforløb, alt afhængig af deres håndtering af vendepunktet (Antoft & Thomsen 2005: 158-159). Et vendepunkt karakteriseres i det narrative som skæbnesvangre øjeblikke, som er individuelle og defineret af informanterne selv. Det er altså informanternes egen oplevelse af en begivenhed som har afgørende betydning for deres fortælling. Et vendepunkt adskiller sig dermed også fra de klassiske livsbegivenheder såsom skolestart, konfirmation, ægteskab og fødsler, som har mere almindelig karakter (Bo et al. 2016: 198). Derudover vil der også gøres brug af begreber som livsplaner og livschancer, som orienterer sig mod forholdet mellem mål og muligheder. Livsplaner kan ses som informanternes drømme og forventninger til fremtiden, hvorimod livschancer orienterer sig mod de reelle muligheder informanterne får. Forandringer i livschancerne vil typisk medføre, at man må ændre i sine livsplaner, så de passer til den nye situation (Ibid.: 21).

Den narrative tilgang giver informanterne mulighed for at reflektere over de ting der er sket i deres liv, og hvilke følelser det har bragt frem i dem, hvilket relaterer sig til problemformuleringens fokus på en åben fortælling. Videnskabsteoretisk trækker den narrative tilgang på elementer fra fænomenologien, da forskeren må sætte sine egne forforståelse i parentes, for at få de bedste betingelser for at informantens fortælling kommer frem. Når min forforståelse er i baggrunden, er jeg samtidig mere modtagelig overfor informantens livshistorie, og kan følge den uden at skulle forholde mig til teoretiske overvejelser. Derfor vil interviewet blive semi-struktureret, for at bibeholde denne åbenhed til at følge informantens fortælling. Den strukturerede del af interviewet er baseret på temaer, som vil indeholde forslag til spørgsmål, som kan være gode til at holde informanten på sporet, så den røde tråd forbliver i takt med specialets tema. Der vil derfor gøres brug af fleksible spørgsmål, som muliggør at indfange flere nuancer af informanternes fortælling, og deres forståelse af hvad de tolker som væsentligt. Det er derfor også informanternes opgave at italesætte de aspekter som de oplever som essentielle for temaet. Min opgave som interviewer er at lede informanterne på vej i henhold til temaer, men uden at mine meninger om temaerne kommer frem. Efterfølgende er interviewene transskriberet, som sammen med optagelsen danner grundlaget for meningsanalysen (Kvale 1997: 133-134; Kvale & Brinkmann 2015: 49,52).

Online interviews

I specialet blev der gjort brug af online interviews, for at være mest mulig attraktiv for informanterne. Grundet Covid-19 situationen har mange mennesker vænnet sig til at gøre brug af det online format. Derfor bruges online interview som en måde hvorpå specialet formentlig har tiltrukket flere informanter, da dette er en nem metode til at snakke sammen uden at være samme sted. En af fordelene ved online interview er nemlig, at den geografiske afstand ikke får betydning for om det er muligt at udføre et interview. Dermed bliver der skabt en større fleksibilitet i relation til placering og tidspunkt, da informanterne ikke skal være et bestemt sted (Lo Iacono et al. 2016: 5-7). Jeg argumenterer samtidig for, at Covid-19 har medvirket til at flere mennesker er blevet fortrolige med brugen af computere og IT, og derfor vil der ikke i samme grad være mulige informanter, som er blevet udelukket grundet det online format (Ibid.: 9). Alle online interviews foregik hjemme ved informanterne selv, hvilket jeg ser som en fordel, idet de således befandt sig i kendte og trygge rammer. Det kan medføre, at informanterne slappede mere af, og at de derfor åbnede mere op omkring deres fortælling og oplevelser (Ibid.: 8,17). Hvis informanterne føler sig

trygge, vil det også kunne danne grundlaget for en mere tillidsfuld relation, som er vigtig i interview situationen. Hvis jeg som interviewer ikke formår at skabe tillid, kan det resultere i, at informanterne ikke åbner op i samme grad. For at danne bedst grundlag for tillid, blev der samtidig gjort brug af e-mails og beskeder før interviewet, hvor de hørte nærmere om specialets formål, for at de er helt klare over, hvad de gik ind til (Ibid.: 9-11). Tilliden kan dog være udfordret af det online format, da øjenkontakt kan være mangelfuld, som ellers er et stærkt redskab i ansigt-til-ansigt interviews, for at opbygge tillid. Nogle mennesker, særligt generte mennesker, kan dog også opleve at øjenkontakt kan være intimiderende, og i disse situationer kan online interview være bedre, da de ikke på samme måde føler at deres grænser bliver overskredet (Ibid.: 11-12,19). En klar ulempe ved brugen af online interview er, at jeg mistede noget nonverbale kommunikation, som kan være vigtig at opfange i relation til at forstå informanterne fuldt ud. Der gik noget af den sociale kontakt tabt, når vi ikke befandt os i samme rum, og når jeg kun kunne indfange deres ansigt på skærmen, men ikke kunne se resten af kroppen (Ibid.: 12-13). Jeg forsøgte at udligne denne ulempe ved at optage interviewene med video, så der efterfølgende kunne observeres ansigtsudtryk og lyttes efter deres tonefald. Trods disse elementers indvirkning på interviewene, argumenter jeg for at specialets brug af online interview er et godt alternativ til ansigt-til-ansigt interview, for at indsamle den ønskede viden.

Interviewguide

Specialets interviewguide blev brugt som et redskab til at sikre, at specialets problemstillinger var fokusområdet for samtalen med informanterne. I takt med specialets metodiske afsæt i fænomenologien, bar interviewguiden præg af åbne spørgsmål, hvor teori ikke fyldte. Det relaterer sig godt til den narrative tilgang, som søger at få adgang til informanternes fortællinger. De åbne spørgsmål muliggjorde derfor at informanterne kunne udtrykke det, som de oplevede som betydningsfuldt netop for dem og deres historie. Interviewguidens formål var derfor at invitere informanterne til at fortælle om deres oplevelser og sørgede for at der blev taget udgangspunkt i deres ståsted. Det blev der søgt mod med spørgsmål såsom *"Kan du fortælle lidt om hvorfor din familie valgte at blive en plejefamilie?"* og *"Kan du fortælle lidt om, hvordan en almindelig hverdag foregik hjemme hos jer?"* (Bilag: 1). Her fik informanterne frihed til at vælge, hvilke elementer af deres oplevelser de havde lyst til at italesætte, hvilket også var med til at afspejle, hvilke oplevelser de tillagde betydning i deres fortælling.

Interviewguiden indledede med indledende spørgsmål, hvor informanterne fortalte lidt om dem selv, og hvor der kom nogle faktuelle aspekter på plads, som dannede rammen for den resterende del af interviewet (Kvale & Brinkmann 2015: 190). Det handlede bl.a. om hvor længe de har været en plejefamilie, om de har biologiske søskende, hvor mange plejebarn de har haft boende, hvem deres familie består af og hvad deres forældre arbejder med. Elementer som havde betydning for at kunne tage udgangspunkt i deres fortælling, og for at have bedre mulighed for at spørger ind til deres specifikke situation. Samtidig var de indledende spørgsmål en måde at få informanterne til at åbne op og få skabt en tryk stemning. Herefter var interviewguiden delt op i temaer; *familien som plejefamilie, relationer, hverdagen i plejefamilie og retroperspektiv* som var med til at forme interviewets struktur. Emnerne var primært udvalgt på baggrund af specialets problemformulering, og de sikrede derfor en rød tråd. Når informanterne følte sig trygge begyndte spørgsmålene at ligge mere op til længere fortællinger, som skabte en dybere indsigt i deres oplevelser. Der blev gjort brug af forskellige spørgsmålstyper for at afsøge samme element på forskellige måder, hvilket var med til at sikre at forskellige vinkler blev afdækket. Det var væsentligt at tage højde for, at spørgsmålene skulle modificeres til hver enkelt informant, for at kunne imødekomme deres udgangspunkt (Kvale & Brinkmann 2015: 189). Derudover blev interviewguiden blot brugt som pejlemærke, da det samtidig var essentielt at følge informanternes historier og de emner som de italesatte.

Sproget i interviewguiden var væsentligt at forholde sig til, da det anses som en måde at få adgang til informanternes måde at tænke på gennem sproget (Tanggard & Brinkmann 2015: 33-34). For at imødekomme informanternes udgangspunkt mest muligt, blev der gjort brug af hverdagsprog. Det sikrede, at samtalen blev mere uformel, og samtidig undgik vi uklarhed, fordi der ikke blev benyttet videnskabelige begreber. Det kunne risikere at forvirre informanterne.

Rekruttering af informanter

Min tilgang til at finde informanter til specialet har primært været at gøre brug for online netværker. Jeg gjorde bl.a. brug af et opslag på Facebook fra min private profil, som jeg opfordrede mit online netværk til at dele med deres netværk, i håb om at relevante informanter ville læse det. Samtidig meldte jeg mig ind i en lukket Facebook gruppe *Plejefamilier – Hvem er vi*, som jeg så som en god mulighed for få kontakt til den specifikke målgruppe, som jeg søger. Den online rekruttering af

informanter muliggjorde, at jeg kunne søge informanter på tværs af geografiske afstande, hvilket også medførte at alle interviews blev udført online. Derudover gjorde jeg brug af mit netværk i form af en veninde, som blev en gatekeeper, da hun havde forbindelse til en mulig informant. På den måde blev jeg kontaktet af 8 forskellige informanter, som havde mod på at dele deres historie med mig. Jeg udvalgte herefter 7 informanter, som jeg mente passede bedst på specialets fokusområde, og som lever op til kravene for deltagelse (jf. afsnit om afgrænsning). Empirien i specialet består derfor af 7 individuelle livsverdensinterviews af en varighed på 1-1,5 time. Dog forholder jeg mig refleksiv omkring, at min brug af online rekruttering kan have konsekvenser for, hvilke informanter jeg er blevet kontaktet af. Jeg er bevidst om, at det kan være specifikke typer som tiltrækkes, og at personer der benytter ingen eller mindre tid på sociale medier kan være udelukket på den baggrund. Samtidig er det interessant at forholde sig til, at jeg udelukkende er blevet kontaktet af kvinder, hvilket kan være med til at vidne om, at kvinder måske er mere villig til at snakke om deres oplevelser og følelser, når det sker frivilligt. Samtidig kan det tænkes, at de personer jeg er blevet kontaktet af, har en historie som de ønsker at fortælle, både med afsæt i de positive og lykkelige historier og de mindre positive fortællinger, som har haft konsekvenser for dem og deres opvækst. Dermed tolkes det også, at informanterne har en underlagt agenda med deres deltagelse, hvor de fx ønsker at skabe fokus på elementer som har været udførende for dem. Ud fra informanternes alder, kan man se en stor aldersforskel, hvilke jeg anser som gavnligt for specialet i form af at kunne indfange flere nuancer, alt efter hvor de er i deres liv. Det vil der samtidig tages højde for i specialets analyse, da informanternes oplevelser ikke nødvendigvis er sammenlignelig, grundet deres retroperspektiv, som er afhængig af deres livserfaring og hvor de er i livet nu.

Transskription

Specialets analyse tager afsæt i interviewene, hvilket kræver en transskription af disse interviews, for at sikrer, at der ikke er elementer som overses eller undlades. Transskriberingen er en form for oversættelse af mundtlig tale til skriftligt sprog, som efterfølgende vil indgå som speciales empiri. Idet interviewene er et socialt samspil, vil der i transskriberingsprocessen gå noget information tabt, da det skriftlige sprog ikke kan indfange kropssprog, tonefald og mimik i samme grad. I stedet for vælges der at blive lagt vægt på små elementer såsom tænkepauser, ironi og grin i det skriftlige, da dette anses som væsentlig at tage højde for, for at kunne forstå informantens perspektiv fuldt ud (Tanggaard & Brinkmann 2015: 43-44). Dette vil fremgå som følgende; [...] ved tænkepauser, [ironi]

eller [griner]. Derudover vælger specialet at transskribere så tæt på det talte sprog som muligt, da den fænomenologiske tilgang søger et førstehåndsperspektiv, hvilket tager afsæt i informanternes formuleringer. Dog fravælges der bl.a. 'øh' fra transskriberingen og enkelte ord kan byttes om eller undlades, hvis det fremmer forståelsen skriftligt. I transskriberingen søges der altså mod at fastholde meningsindholdet i informanternes udsagn, hvilket læner sig op ad specialets afsæt i hermeneutikken. Processen med transskribering anses som en fordel for specialet, idet man kommer dybt ind i materialet og på den måde skabes idéer til analysen (Tanggaard & Brinkmann 2015: 43-44). Transskriberingen danner nemlig grundlaget for at kunne udvælge temaer til analysen.

Etiske overvejelser

Specialets etiske overvejelser omhandler bl.a. sikring af at informanterne er velinformeret omkring specialets formål og præmisserne for interviewet. Derfor har informanterne modtaget et informeret samtykke, hvori der står skrevet hvilke præmisser interviewet foregår under. I det informerede samtykke står der bl.a. at deltagelsen er frivillig, og de har mulighed for at trække deres deltagelse tilbage, at interviewet vil blive optaget, at de har mulighed for at læse transskriberingen igennem, hvis de ønsker det (Kvale & Brinkmann 2015: 116). Informanterne skal give samtykke for at godkende betingelserne, før interviewet finder sted. Samtidig vil informanterne blive gjort opmærksom på, at det bliver anonymiseret i specialet, så identificerbart materiale ikke bliver offentliggjort, hvilket kan medvirke til at skabe tryghed for informanterne, da de derfor ikke vil kunne spores. Det er med til at skabe fortrolighed mellem informant og interviewer. Derudover gøres det klart for informanterne, at alt materiale kun behandles af mig, og at alt vil blive slette efter aflevering af specialet (Kvale 1997: 120-121). Interviewerens rolle er også væsentlig at forholde sig til i relation til etik. Intervieweren er et redskab i interviewsituationen, og har derfor en afgørende rolle i henhold til indhentning af empiri. Det ses bl.a. i måden intervieweren stiller spørgsmål, og må derfor være påpasselig med formuleringer som kan være ledende eller misforstående, da det vil få indflydelse på informanternes udtalelser. Informanterne skal gerne kunne genkende sig selv og deres oplevelser i specialet, og derfor er det også en vigtig etisk overvejelse at have for øje (Kvale & Brinkmann 2015: 119-120). Derfor har informanterne mulighed for at få tilsendt transskriberingerne, så de kan forholde sig til om det meningsfulde er blevet indhentet.

Kvalitetskriterier

I dette afsnit søges der at afdække i hvilken grad specialet opfylder en række kvalitetskriterier, herunder validitet, reliabilitet og analytisk generaliserbarhed. Når man laver en undersøgelse, vil det altid være på bekostning af at der både er begrænsninger og styrker. I relation til reliabilitet som beskæftiger sig med, i hvilken grad, man vil kunne opnå samme resultater ved samme undersøgelse, anskues specialets begrænsning (Bo 2005: 70). I relation til den narrative tilgang er det væsentligt at forholde sig til, at informanternes selvfortælling er afgørende for det sted de befinder sig i livet nu. Samtidig er det retrospekte element også væsentligt at tage højde for, idet nye aspekter i deres erindringer kan dukke op og andre forglemmes. Derfor vil det som de biologiske børn i plejefamilier belyser som meningsskabende for dem nu, formentlig ikke stemme overens med det som de vil belyse senere i livet. Den fortalte historie er et resultat af fortid, nutid og fremtid, og den vil dermed også altid være foranderlig (Antoft & Thomsen 2005: 165-166). I takt med den foranderlighed problematiserer det muligheden for at opnå samme resultater ved gentagelse. Samtidig vil den sociale interaktion i selve interviewsituationen også have indflydelse på empirien der indfanges. Det er dog relevant at fremhæve at specialets fremgangsmetode om hvilke valg og fravalg der er foretaget blevet beskrevet i det metodiske afsnit, og dermed højnes specialets gennemsigtigheden, hvilket afspejler at der kan foretages en vurdering af forskningsresultaterne (Bo 2005: 70). Validitetsbegrebet beskæftiger sig med, om det er lykkedes at indfange gyldig viden om den problemstilling der undersøges. Om der undersøges det, som ens problemstilling faktisk omhandler (Monrad & Olesen 2018: 299-300). Specialet ønsker at indfange empiri om, hvordan biologiske børn til plejeforældre retrospekt oplever deres tid som hjemmeboende i en plejefamilie. Informanterne er dermed udvalgt på baggrund af, at de har været hjemmeboende, mens der var et anbragt barn boende hos dem. Den kvalitative metode er udvalgt til bedst at kunne indfange mest gyldig viden. Dermed ses en klar sammenhæng i den problemstilling som undersøges og den empiri som er blevet indfanget, hvilket styrker specialets validitet. Specialet har på baggrund af en tydelig begrebsafklaring og afgrænsning, muliggjort at holde fokus på den reelle problemstilling. Interviewguiden har samtidig sørget for en rød tråd gennem interviewsituation og at de valgte fokusområder blev berørt. Hverdagssproget i interviewsituationen er vægtet højt, netop for at mindske misforståelser (Ibid.: 300-301). Derfor anses specialets validitet som høj på baggrund af de metodiske valg som er blevet truffet.

Den analytiske generaliserbarhed forstås som en måde at se på, hvordan teori og empiriske fund i et samspil kan muliggøre generaliseringer. Disse generaliseringer sker på baggrund af at kæde de enkelte empiriske fund i specialet sammen med teori og eksisterende forskning på området. På den måde kan det ses, at påfund ikke er enestående tilfælde (Antoft & Salomonsen 2007: 49-50). I specialet kan det ses hvordan informanternes oplevelser ikke står alene, men derimod en stor sammenhæng med allerede eksisterende forskning som er blevet belyst i problemfeltet. Samtidig bidrager teorien til at vise, hvordan de biologiske børn agerer efter de forventninger de bliver mødt med, og hvordan de følelsesmæssigt regulerer sig efter normer og kontekster. Når de elementer betragtes i samspil, vil den analytiske generaliserbarhed anskues som høj, da forskningsresultaterne ikke fremstår som enestående.

Teori

Dette afsnit vil redegøre for specialets teoretiske perspektiver, som vil benyttes til at besvare problemformuleringen. Det vil indeholde en redegørelse af Lars Denciks familieperspektiv, som kan give en forståelse for, hvilken funktion en familie har. Samtidig kan det belyse de biologiske børns oplevelser af, hvordan deres familie er konstrueret. Det har indflydelse på, hvilken rolle de har og hvilken frihed, de oplever at have. Derudover vil Arlie Russell Hochschilds perspektiv på *følelsesarbejde* hjælpe til at belyse, hvordan de biologiske børn arbejder med deres følelser i relation til at bo med et plejebarn. Hertil kommer begrebet *følelsesregler* til at få betydning i relation til at forstå hvordan de regulerer og konstruerer deres følelser ud fra normer og kontekster. Erving Goffmans perspektiv på menneskers *optræden* vil blive benyttet til at belyse, hvordan de biologiske børn agerer efter de forventninger som, der er til dem fx i mødet med plejebarnet.

Hvad er en familie?

I litteraturen findes der ikke et entydigt svar på, hvad en familie er og består af. Det er meget forskelligt, hvad der definerer en familie. I dag ser forskere på familieområdet, at en familie f.eks. kan dække over en, to eller flere voksne, som kan være af forskellige eller samme køn, de kan bo sammen eller hver for sig, og de kan have børn eller være uden børn. Hvis børn medregnes, kan det være deres fælles biologiske børn, delebørn, partners særbørn, adoptivbørn, plejebørn mm. Mulighederne i variation er uendelige inden for familiebegrebet i dag (Dencik et al. 2008: 33). Det

som er interessant at se nærmere på er, hvordan relationerne mellem familiemedlemmerne udfolder sig. Ifølge *Familie og børn i en opbrudstid* viser familierelationer sig i de små ting såsom det sociale samspil, de gensidige handlinger, de følelsesmæssige bånd og den kommunikation, som familien har. Det hviler på familiens struktur, som beskrives som den underliggende sociale orden. Strukturen påpeges at være grundlaget for familiens rytme, livsform, rollerne fordelt på medlemmerne og positionerne som familiemedlemmerne har i forhold til hinanden. Samtidig viser strukturen også at have indvirkning på de normer familien har i henhold til børneopdragelse. Det er dog væsentligt at forholde sig til, at familiemedlemmerne ikke blot vælger deres familieform og roller 'frit', men at de derimod som samfundsperson er indlejret i den sociale kultur, som er med til at præge f.eks. bestemte livsformer. Derfor vil de være påvirket af kulturen i henhold til, hvordan en familie 'bør' se ud. På det grundlag vil de forhandle deres roller og udvikle deres familieform og samlivsrutiner (Dencik et al. 2008: 37).

Der har været en stor udvikling af familien gennem tiden, og vi befinder os i dag i den tredje revolution; den postmoderne familie. Den postmoderne familie startede i 1960'erne, hvor kvinderne i stigende grad kom på arbejdsmarkedet. Den postmoderne familie er grundlæggende karakteriseret ved at den ligger vigtige funktioner ud i samfundet. Det vil sige arbejde, produktion af madvarer, pasning og socialisering af børnene. Dermed bliver den postmoderne familie også dybt afhængig af samfundet. Familien får dog også en ny betydning, hvilket er en vigtig base for støtte og justering af familiemedlemmernes hverdagsliv. Familien bliver fundamentet som fungerer som en støttende ramme for familiemedlemmernes personlige udvikling og for deres individuelle liv uden for familien. Samtidig bliver familien dog også selv sårbar, i takt med at den forudsætter at familiemedlemmernes tilstedeværelse er præget af menneskeligt overskud til at hjælpe og støtte hinanden (Jørgensen 1999: 112-113). Ifølge Lars Dencik er postmoderniseringen med til at påvirke spændingen mellem de enkelte familiemedlemmers individuelle selvrealisering og det fællesskab, som er nødvendigt for, at familien kan fungere. På baggrund af hvordan familier håndterer dette spændingsfelt, opstiller Dencik en model, som viser fire forskellige familietyper i postmoderniteten (Dencik 2005: 95). Figur 1 er med til at vise, at der er stor forskel på, hvordan familier indretter sig:

		Betoning af fællesskab	
Betoning af individualitet	+	+	÷
		A) Familien som team	C) Svingdørsfamilien
	÷	B) Den patriarkalske familie	D) Familie som socialt akvarium

Figur 1: Familietyper i postmoderniteten

A) Familien som et team; beskrives som en familie, hvor der findes en høj grad af frihed. Friheden består af at kunne udvikle sig og realisere egne sociale præferencer. Det afstemmes dog først og fremmest med familiens behov for samhørighed og fællesskab. Det vil sige, at familiens behov og krav til at kunne fungere kommer i første række, men herefter er friheden stor. Det vægtes højt i familien, at alle får taletid som ligeværdige parter, og forhandlinger bliver brugt som metode til at nå frem til beslutninger. Familiens fællesskab skal beskyttes, samtidig med at familiemedlemmernes egne interesser også vægtes. Familien tager derfor afsæt i en demokratisk tilgang, hvor familiemedlemmerne må nå til enighed via diskussion, uden at der skal gives afkald på egen identitet og fællesskabet for at familien fungerer som et team (Dencik 2005: 96).

B) I den patriarkalske familie ses familiens fællesskab som det vigtigste, og familiemedlemmer må indordne sig fællesskabet. Familiemedlemmernes frihed til udvikling begrænses af familiens krav og hvad der er nødvendigt for familien. Beslutningstagning ligger hos familiens patriarkat, som ofte vil være mor eller far. Der sker ingen tvang eller magtøvelse i familien, men familiemedlemmernes indordning i fællesskabet sker gennem socialisering ved traditionelle roller og rammer. De er villige til at leve efter kulturelle og historiske traditioner. Familielivet væves sammen og indeholder en høj grad af sammenhold (Ibid.: 96-97).

C) I svingdørsfamilien ligger hovedfokus på familiemedlemmernes frihed til at udvikle sig. I denne familieform skal familiemedlemmernes egne ønsker ikke gå på kompromis med familiens fællesskab. Fællesskabet er skubbet i baggrunden til fordel for familiemedlemmernes egne behov og interesser, f.eks. at forfølge drømme og karriere. I denne familieform bliver familielivet beskrevet som anarkistisk og usammenhængende. Familiemedlemmernes har ofte deres egne projekter hvor fokuset ligger. De mødes mere eller mindre tilfældigt, når de laver noget fælles. Familieformen er

også kaldt svingdørsfamilien, da man ofte mødes i døren, når familiemedlemmerne skal til og fra deres individuelle aktiviteter (Dencik 2005: 97-98).

D) Familien som socialt akvarium beskrives som en familietype, hvor medlemmerne tilbringer meget tid sammen, uden helt at gøre det alligevel. De er til stede sammen, men bruger ikke tid på at lave noget sammen som familie der kan skabe samhørighed og fællesskab. Der vægtes ikke at opretholde rutiner eller at lave fællesopgaver, og samtidig vægtes familiemedlemmernes individuelle udvikling heller ikke. Familielivet omhandler i stedet for fredeligt samvær mellem hinanden, hvor hverdagen går uden at familiemedlemmerne har interessekonflikter eller oplevelser i fællesskab. De tilbringer passiv tid sammen og indgår i samme husstand, lidt ligesom i et akvarium. Denne familietype beskrives som en konsekvens af tendensen til personlig udvikling, sekularisering og den kulturelle frisættelse, som resulterer i, at flere og flere bliver orienteringsløse. De bliver i tvivl om, hvordan en familie kan formes, og nogle ender helt uden familieliv, trods de indgår i en familie. Familielivet mangler betydning (Ibid.: 98-99).

Denciks forståelse af familietyper benyttes i specialets analyse til at belyse, hvilken familietype de biologiske børn er opvokset i. Perspektivet kan hjælpe med at forstå, hvordan beslutninger bliver truffet i familien, og hvordan fællesskab vægtes. Samtidig er det essentielt at se nærmere på, hvilken grad af frihed som de biologiske børn oplever at have i familien, alt efter deres familietype. Familietyperne kan samtidig benyttes til at skabe forståelse for, hvordan familiemedlemmernes relation til hinanden indbyrdes er. Det er vigtigt at skabe forståelse for de biologiske børns relationer til både forældre, plejebarn og evt. andre søskende for at kunne forstå helheden af dem som familie. Denciks perspektiv kan derfor bidrage til, at de biologiske børns oplevelser kan ses i et makro-niveau. Perspektivet af en familie og dets ramme får betydning for hvordan de biologiske børns oplevelser med familielivet som plejefamilie kan forstås.

Følelsesarbejde - Hochschild

Arlie Russell Hochschild påpeger, at hun ikke mener, at følelser kun er biologisk forankret, men at følelser også er underlagt en påvirkning af normer og situationer. Derfor benytter hun begrebet *følelsesarbejde* til at vise, hvordan mennesker arbejder med deres følelser, så de stemmer overens med den givne situation, de befinder sig i. Det vil sige, at Hochschild mener, at mennesker er i stand til at tilpasse, undertrykke eller fremtvinge deres følelser, så de er passende i en given kontekst

(Hochschild 1979: 553-555). Hun beskriver hertil to forskellige strategier, hvorpå mennesker kan arbejde med deres følelser. Den første er *surface acting*, som refererer til måden, man kan ændre sit udtryk. Hun henviser til, at man nærmest spiller skuespil, og derfor 'påtager' sig en rolle. Det betyder, at man udadtil viser nogle følelser via kropssprog og mimik, som får folk til at tro, at man f.eks. er glad, uden at det er det man føler indeni. Det vil sige, at ens følelser indeni og udenpå ikke er i harmoni. Hochschilds anden strategi *deep acting* handler derimod om, at man forsøger at fremkalde de følelser, man viser udadtil. Man arbejder dermed med sine følelser, så de stemmer overens med det som andre mennesker ser, hvilket Hochschild anser som følelsesarbejde (Hochschild 1979: 558,561). Hochschild beskriver hertil to former for følelsesarbejde; *evocation* og *suppression*. *Evocation* henviser til at der er en følelse man ønsker at besidde, og derfor arbejder man med at fremkalde denne følelse. *Suppression* refererer til at man forsøger at undertrykke en følelse, som man ikke ønsker at have. Følelsesarbejdet er derfor fælles om, at mennesker fortager en bevidst handling, når de forsøger at ændre deres følelser. Hochschild påpeger hertil, at det handler om individets arbejde med følelsen, som udgør selve følelsesarbejdet, og ikke så meget om resultatet af, om lykkedes at ændre følelsen (Hochschild 1979: 561).

Følelsesregler

Hochschild belyser samtidig, at der findes *følelsesregler* i samfundet, som er med til at bestemme, hvad der anses som socialt acceptabelt at føle i givne situationer og kontekster. Reglerne er med til at guide, hvordan mennesker burde føle og agerer alt efter konteksten de befinder sig i, hvilket relaterer sig til at mennesker skal lave følelsesarbejde. Ikke nok med, at der er regler for, hvilken følelse der er 'korrekt' at have, så henviser reglerne også til graden af følelsen – om man er *for* trist eller ikke trist nok, og til varigheden af følelsen – hvor længe man skal have følelsen af f.eks. skuffelse (Hochschild 1979: 564). Følelsesreglerne har derfor stor betydning for, hvordan mennesker agerer i forskellige situationer i relation til, hvad der forventes. Det er et naturligt element, at mennesker forsøger at tilpasse sig den situation de befinder sig i, og det gælder også tilpasning af følelser efter følelsesreglerne. Disse regler afspejler sig også i menneskers sprogbrug og den måde man snakker om følelser på, hvilket f.eks. kommer til udtryk, når man siger "*du burde ikke have dårlig samvittighed, det er ikke din skyld*". Her er det tydeligt, at der er tale om et menneskes følelse, som andre har en holdning til i relation til om de er passende i situationen. Det kalder Hochschild også for en *regelpåmindelse* (Hochschild 1979: 563-564).

Hochschilds perspektiv på følelsesarbejde og følelsesregler vil blive benyttet i specialet til at belyse, hvordan de biologiske børn arbejder med deres følelser i forskellige situationer. Eksisterende forskning viser, at der ofte er svære følelser involveret såsom jalousi, når plejebarnet flytter ind, da opmærksomheden fra forældrene skal deles med en mere. Samtidig peges der på, at de biologiske børn holder deres problemer for dem selv, da forældrene har nok at se til i relation til plejebarnet (Nielsen 2019; Biering-Madsen 2010: 25-26). Derudover ligger der en del forventninger til de biologiske børns ageren i mødet med plejebarnet (Larsen 2008: 62). Forventninger omhandler bl.a. at være den gode rollemodel, hvilket kan ses i relation til Hochschild perspektiv på følelsesregler. At være den gode rollemodel indebærer f.eks. at være imødekommende, sød, forstående og tilgivende, hvilket afspejler de følelsesregler som er tilkoblet mødet med plejebarnet. Det interessante er derfor at se nærmere på, hvordan de biologiske børn agerer indenfor de følelsesregler, der er forbundet med deres rolle i relation til plejebarnet og hvordan de arbejder med de følelser, de oplever at have. Samtidig er det relevant at kigge på, om de biologiske børn oplever at spillereglerne for, hvordan man kan opføre sig og føle har ændret sig i hjemmet, efter de er blevet en del af en plejefamilie.

Frontstage og backstage - Goffman

Erving Goffman viser i bogen *'The Presentation of Self in Everyday Life'* hvordan metafor om teater kan benyttes til at belyse, hvordan mennesker i hverdagslivet agerer i samspil med hinanden, for at opretholde en bestemt definition af en situation. Goffman illustrerer, at man kan betegne menneskers ageren og handlinger, både bevidste og ubevidste, som en optræden. Når mennesker optræder for publikum, er det en måde at gøre indtryk på andre gennem adfærd, som er med til at vedligeholde det billede som andre har og eget selv billede. Menneskers identitet er ikke faste, men forhandles med dem de befinder sig sammen med. På den måde bliver selvet også noget som konstrueres i samspillet med andre. I det sociale møde kan identitet derfor ændre sig, alt efter hvem man omgiver sig med, hvor man spiller forskellige sociale roller. I den optræden man udfører, kan man bl.a. gøre brug af bestemt sprogbrug, kropssprog eller påklædning til at hjælpe med at sikre formidlingen af det budskab man ønsker at opnå (Goffman 2015: 21-22). I henhold til de biologiske børn, kan deres optræden forstås som en måde hvorpå de forsøger at handle efter de forventninger som er til dem i relation til at være 'søskende' til et plejebarn. Det kan indebære, at de må undertrykke deres følelser, for at kunne leve op til de forventninger som er tillagt dem og deres rolle

i plejefamilien. Goffman påpeger yderligere, at den måde mennesker optræder på, samtidig er en måde at lede publikums opmærksomhed væk fra sider, som ikke vil stå i godt lys. Derfor er optræden også en måde at iscenesætte sig selv, for at styre hvilken opfattelse folk får – og for at leve op til deres forventninger (Ibid.). Derudover belyser Goffman også vigtigheden i, at menneskerne ikke altid optræder alene, men samarbejder i et hold. Goffman definerer et hold som; *en gruppe individer, der samarbejder om at fremføre en enkelt rutine* (Goffman 2015: 22). Sammen prøver de at opretholde en bestemt definition af situationen, hvor de støtter hinandens optrædener. I relation til specialet kan dette ses som en måde, hvorpå de biologiske børn bliver inddraget af deres forældre til at sørger for, at hverdagslivet som plejefamilie fungerer. De biologiske børn har derfor også et arbejde at udføre i relation til at være en del af en plejefamilie, selvom det er deres forældre, der har sagt ja til opgaven som plejeforældre. Goffman benytter sig af endnu en teatermetafor i sin sondring mellem *frontstage* og *backstage*. Frontstage belyser det område, hvor de konkrete optrædener finder sted med publikum på. Her spiller menneskerne ifølge Goffman en rolle, og de justerer deres optræden alt efter gældende normer. Hvorimod backstage henviser til der hvor menneskerne kan trække sig tilbage fra publikum, og derfor er der mulighed for at slappe af, trække sig, evaluere og forberede sin næste optræden (Ibid.). Goffman belyser vigtigheden i, at frontstage er der hvor mennesker må tilbyde noget, som er attraktivt for andre, for at kunne opretholde deres identitet. Menneskers selvfrestillinger må dermed også tilpasses til de publikummer som ser optræden og deres forventninger (Ibid.: 23).

Hvis man sammenligner Goffmans perspektiv med Hochschilds ovenstående perspektiv på følelsesarbejde, kan der ses en sammenhæng. Sammenhængen ses i relation til, hvordan de begge belyser, hvordan mennesker naturligt tilpasser sig situationer ved konstant at forholde sig til de sociale normer, der findes i den pågældende situation de befinder sig i (Goffman 2015 21-22; Hochschild 1979: 553-555). I den situation må mennesker forhandle deres følelser, så de indordner sig de sociale normer og forventninger der foreskrives, for at undgå at tabe ansigt foran andre. Forskellen på de to perspektiver er dog, at Goffman belyser det arbejde som mennesker udfører udadtil mod andre, hvorimod Hochschild også beskæftiger sig med det arbejde som foregår inde i mennesker, når de laver følelsesarbejdet, fx deep acting (Hochschild 1979: 558,561). Derfor er Hochschilds fokus i højere grad på, hvordan mennesker forsøger følelsesmæssigt at tilpasse sig den

rolle, som de spiller. Goffman belyser blot selve optræden og deres rollespil, hvor der er mindre fokus på de indre processer, som foregår hos menneskene imens.

Analyse

Kodning

Jeg gør brug af en kodningsproces som gavner mig i henhold til at reducere og sortere i mængden af empiri. Denne kodningsproces tager afsæt i en datastyret kodning, da grundlaget for analysen er informanternes egne oplevelser, og derfor er åbenhed til feltet vægtet højt. Den datastyret kodning vil derfor bidrage til, at det er informanternes oplevelser som bliver styrende for, hvilke koder der er blevet udvalgt. Fokus forbliver dermed på informanternes udsagn. Kodningen er dermed samtidig en måde at få bedre overblik over brugbare data, og reducere foregår i flere trin, som sikrer at empirien er gennemarbejdet. Det medfører bedre indsigt i empirien og på den baggrund opstår nye koder (Kristiansen 2015: 484-485). Jeg har hertil valgt at gøre brug af farvekoder som min metode til at skabe struktur og overblik i informanternes udsagn. På baggrund af farvekoderne har jeg selektivt udvalgt de mest relevante citater for at kunne besvare specialets problemformulering.

Analysestrategi

Specialets analysestrategi kan ansues som en plan der sikre at problemformuleringen bliver besvaret. Med et hermeneutisk afsæt for analysen, ønskes der i specialet at belyse hvordan biologiske børn i plejefamilie oplever deres tid som hjemmeboende. Hermeneutikkens afsæt kan ses som at mening skabes gennem fortolkning, og derfor skal informanternes oplevelser fortolkes for at jeg kan opnå en mere dybdegående forståelse af meningen bag deres udsagn (Juul & Pedersen 2012: 108). Derfor vil analysestrategien tage afsæt i meningsfortolkning. I relation til hermeneutikken har jeg en forforståelse som jeg ikke kan se bort fra, og jeg fortolker derfor empirien i overensstemmelse med disse (Kvale & Brinkmann 2015: 272). Der søges mod at gå udover informanternes egne udsagn, hvilket de valgte teoretiske perspektiver kan medvirke det. Teorien bidrager med at finde mønstre og danne ny viden på tværs af informanternes oplevelser (Kvale 1997: 199). Analysen er todelt, hvilket udspringer fra et ønske om et fokus på informanternes narrativer. Første analysedel vil dermed bestå af informanternes individuelle selvfortællinger, og fokus vil omhandle hvordan deres meningsskabelse kommer til udtryk i deres oplevelser som

biologiske børn i plejefamilie. Samtidig vil der være fokus på, hvordan informanternes narrativer forholder sig til hinanden. Efterfølgende vil en tværgående analyse blive præsenteret, som vil tage afsæt i de koder som er gennemgående i informanternes narrativer. Teoretiske vinkler vil hertil blive inddraget for at belyse, hvordan man kan fortolke og forstå informanternes oplevelser. Den todelt analyse anses som en fordel i takt med specialets problemformulering, hvor både et individuelt blik på informanternes plots og et samlet billede af informanternes oplevelser kan belyses. Første del af analysen vil derfor også være overvejende beskrivende, hvorimod analysedel to i højere grad vil være forklarende.

Præsentation af informanterne

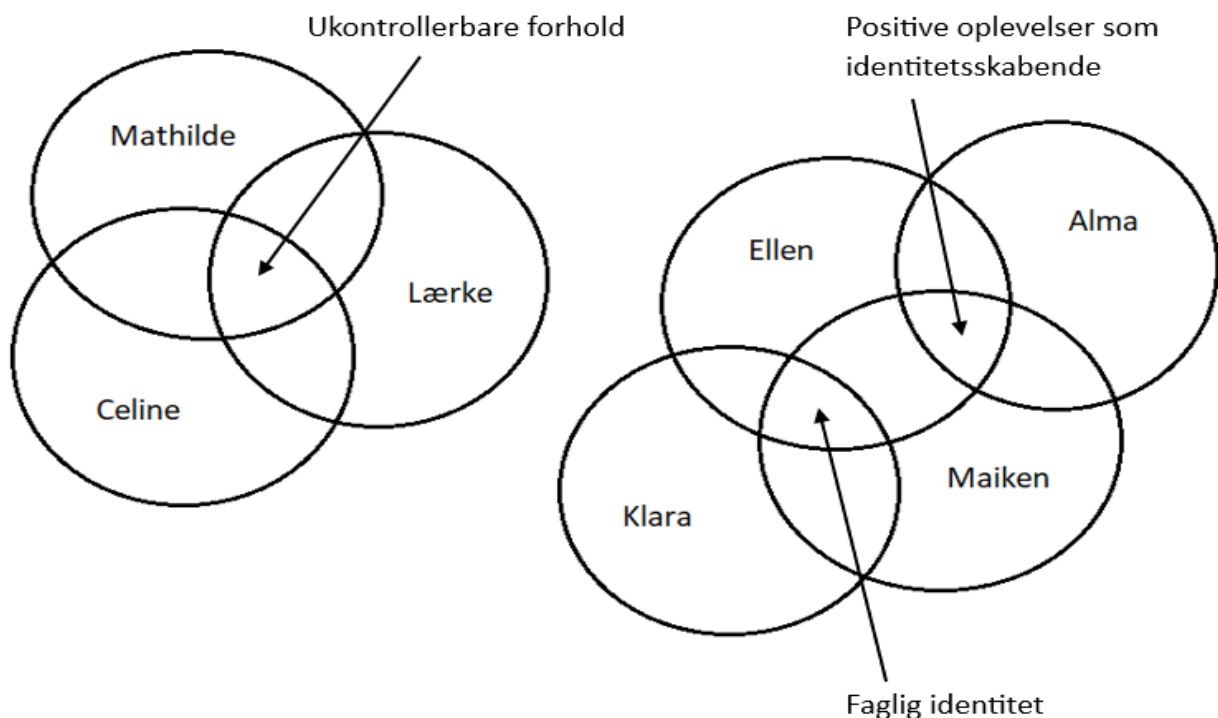
Den nedenstående tabel præsenterer de 7 udvalgte informanter i dette speciale, med afsæt i forskellige karakteristika. De fordeler sig bl.a. i alderen 18-35 år, hvilket er med til at belyse hvor de befinder sig i livet, som har betydning for, hvilket standpunkt de har, når de tænker tilbage på deres opvækst som biologisk barn i en plejefamilie.

Navn	Alder	Beskæftigelse	Søskende	Plejesøskende	Alder da første plejebarn flyttede ind
Mathilde	18 år	Studerer HF	2 halvsøstre	2 plejesøstre	9 år
Lærke	22 år	Pædagogstuderende	2 biologiske søskende	2 plejebrodre	14 år
Celine	26 år	Socialrådgiver	1 biologisk søster, 2 papsøstre	2 plejesøskende	16 år
Ellen	34 år	Socialpædagog	1 biologisk bror	1 plejebroder	15 år
Maiken	35 år	Lærer	1 biologisk bror	3 plejesøskende	10 år
Klara	31 år	Socialrådgiver	1 biologisk søster	1 plejesøster	11 år
Alma	31 år	Anlægsgartner	2 biologiske søskende	2 plejebrodre	5 år

Analyse del 1 – Narrativer

Denne del af analysen vil tage afsæt i informanternes individuelle narrativer, for at opnå en indsigt i, hvordan de som biologiske børn til plejeforældre retrospekt oplever deres tid i en plejefamilie. Ifølge den narrative tilgang må hver enkel informants historie behandles på sine egne præmisser, for at der kan foretages en dybere analyse for meningskabelse, hvor centrale vendepunkter og dilemmaer afsløres (Antoft & Thomsen 2005: 158). Fokus vil derfor være præget af at indfange informanternes individuelle plots, som vil skrives frem.

Strukturen på de følgende selvfortællinger er inddelt i overordnede tematikker. Nedenstående figur viser de mest entydige sammenhænge på tværs af selvfortællingerne. De første tre selvfortællinger fra Mathilde, Lærke og Celine belyser de konsekvenser som de har mærket, særligt med henblik på ukontrollerbare forhold som har påvirket dem og deres oplevelser negativt. De efterfølgende tre selvfortællinger fra Ellen, Maiken og Klara har fokus på, hvordan deres oplevelser i en plejefamilie har været med til at forme deres faglige identitet, hvor de trækker på erfaringer fra egen opvækst i deres arbejde, men både med afsæt i positive og negative oplevelser. Den sidste selvfortælling fra Alma kan ses i sammenhæng med Ellen og Maiken, hvor positive oplevelser er kernen i deres fortælling, men belyser også, hvordan hendes opvækst som biologisk barn i en plejefamilie har haft konsekvenser for båndet mellem forældre-barn.

Mathilde: "så blev jeg lidt det nemme barn som klarede mig"

18-årige Mathilde er vokset op med sin mor, far og to halvsøstre. Da Mathilde var 9 år, valgte hendes forældre at få et plejebarn, hvilket var en stor omvæltning for hende. Det skabte en masse frustration for Mathilde at opleve, at hun ikke længere havde sine forældre på samme måde. Mathilde italesætter, at skiftet fra at være en almindelig familie til at være en plejefamilie var svær:

"Vi gik fra at jeg var alene hver anden weekend, hvor mine halvsøskende var hjemme hos deres far, og jeg var en efternøler, til at der kom en anden som var SÅ krævende. Vi kunne ikke gøre noget som helst når plejebarnet sov. Vi kunne ikke engang tage et glas vand, vi skulle være helt, helt stille. Og der skulle hele tiden tages hensyn til hende. Og så blev jeg lidt det nemme barn som klarede mig og passede mig selv lidt. Man kunne ikke engang gå ude i gruset i gårdspladsen, fordi så vågnede hun" (Mathilde: 3).

Begrænsningerne indskrænkede bl.a. Mathildes muligheder for hvad hun kunne og ikke kunne i hjemmet. Citatet vidner også om nogle af forældrenes forventninger til Mathildes opførsel, såsom at tage hensyn til plejebarnets behov. Mathilde beskriver dog ikke disse forventninger som direkte negative, men som en selvfølge at hun kunne hjælpe til. Som 13-årige flytter endnu et plejebarn ind i familien, hvilket blev et vendepunkt for Mathilde. Mathilde beskriver en speciel forbindelse til det nye plejebarn, som gav hende en helt ny form for ro, balance og mindre frustration, som hun ikke havde oplevet tidligere. Det var både noget hun og hendes omgangskreds lagde mærke til. Hvad det præcis skyldtes er uklart for Mathilde, men hun påpeger værdien i, at plejebørnene nu kunne underholde hinanden, så Mathilde kunne slippe mere udenom den del. Det kan ses i relation til Goffmans perspektiv på sociale roller, hvor man i samspil med andre forhandler sin identitet. Når mennesker optræder foran publikum, er det med til at vedligeholde det billede, som andre har af en. Dermed kan Mathildes optræden på frontstage ses som et udtryk for den identitet Mathilde i samspil med plejesøsteren har fået skabt omkring sig selv. Hendes ageren på frontstage er med til at styre, hvilken opfattelse plejesøsteren har af hende. Mathilde forsøgte dermed at leve op til plejesøsterens forventning om at være den legende storesøster, hvilket kan betyde, at hun har måtte undertrykke andre sider af sig selv, og optræde i overensstemmelse med forventningerne. Hendes følelse af ro, balance og mindre frustration kan derfor også ses som et udtryk for, at den nye plejesøster muliggjorde en forhandling af de sociale roller i familien. Det medvirkede til, at

Mathildes nye rolle som plejesøster til to, har gjort at hun ikke længere behøvede at optræde til disse forventninger, men i stedet fik mulighed for at vise andre sider af sig selv. Som 14-årige, kort efter de fik 2. plejebarn, vælger Mathildes forældre at blive skilt. Mathildes oplevelse er, at skilsmissen er et resultat af belastningen fra plejebørnene. Oveni denne skilsmisse blev det nye plejebarn kidnappet af dets biologiske forældre. Disse begivenheder efterlader Mathilde tom indeni, og hun beskriver det næste års tid som en tåge, hvor plejebarnet fortsat er i de biologiske forældres besiddelse:

”Det var meget en tåge, jeg havde meget den der følelse af ingenting, bare tom. Hvis man har prøvet det, det er virkelig... Man ved ikke hvad man føler, men tænker ikke noget, man føler ikke noget, man er bare sådan tom” (Mathilde: 8).

Skilsmissen og kidnapning kan ses som ukontrollerbare forhold som fik indflydelse på Mathildes identitetsskabelse. Det ses fx i måden hun italesætter følelsen af at blive efterladt. Hendes mor og plejebørnene flyttede ud af huset, og hendes far flyttede ud i garagen, så hun boede i familiens hus alene. Følelsen af at blive efterladt kom af, at hun selv skulle sørge for at der var mad i køleskabet, da andre ikke gjorde det. Hun oplevede en stor kontrast til, at der ikke var andre på hendes alder som skulle det som 14/15-årig. Det påvirkede hende negativt:

”Jeg har været ked af det og meget frustreret, og så har jeg gået meget til terapi, samtale, psykolog for det. Det gjorde også at jeg havde en grundfølelse af at være ensom tror jeg. Jeg havde ikke overskud til venner. Jeg gik på efterskole det halve år hvor plejebarnet var væk. Jeg havde ikke venner på efterskolen, jeg havde to, men jeg havde ikke overskud til at være social og sådan” (Mathilde: 2-3).

Mathilde danner en identitet, som er påvirket af de negative oplevelser, hun har gennemgået som konsekvens af de ukontrollerbare forhold. Mathildes følelse af at være ensom og ikke have overskud til at være social på efterskolen, kan være et udtryk for, at hun oplever at være afvigende fra de sociale normer. På en efterskole bor man tæt sammen med andre, og der ses derved også sociale normer om, at man er meget social, udadvendt og glad. I henhold til Hochschilds teoretiske forståelse af følelsesregler, kan det ses, at der er regler for, hvad der er socialt acceptabelt at føle i forskellige kontekster. Mathildes grundfølelse af ensomhed kan tolkes som et udtryk for, at hun ikke

føler hun kan leve op til forventningen om fx at være glad i den kontekst, hun befinder sig i, da der er andre parametre, som fylder for hende. Hun har ikke har det overskud, som det kræver for at få nye venner på efterskolen, hvilket også kan forstærke følelsen af ensomhed. Samtidig kan ensomheden også ses i relation til Goffmans begreb om backstage. Her man kan slappe af og vise følelser, som ikke har en plads på frontstage, og det kan dertil anskues, at det er når hun befinder sig backstage, at ensomheden fylder for Mathilde. Hun belyser, at hendes foretrukne vej gennem sin oplevelse af ensomhed blev flugten. Hun valgte at tage på efterskole i håbet om at flygte fra ensomheden, herefter blev hun udviklingsstudent, flyttede til Østrig for en periode, flyttede på kollegie og til sommer skal hun tage sin værnepligt. Der ses derfor også nuancer af, at Mathilde har et ønske om, at ensomheden ikke skal fylde i hendes liv. I lyset af Goffman forsøger Mathilde derfor også at forhandle sin identitet med de mennesker, hun omgiver sig med, hvor hun prøver at flygte fra ensomheden ved at gemme den væk. Hendes forhandling af sin sociale identitet er dermed også en måde hvorpå hun forsøger at styre, hvilken opfattelse folk får af hende, hvor ensomheden ikke fylder.

Mathilde italesætter, at de svære situationer hun har oplevet, såsom kidnappingen og skilsmissen, har været med til at forme hende som menneske. Trods de nedture og udfordringer hun har gennemgået som konsekvens af sine oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie, oplever hun det i dag som en fordel at have været igennem det. Hun er derfra kommet til at kende sig selv på en helt anden måde. Hun oplever, at hun er meget mere bevidst om, hvad hun føler, vil og ikke vil end andre jævnaldrende:

”Hvis man ikke står op for sig selv, så er der ikke nogen der lige gør det nødvendigvis. Hvis jeg sammenligner med mine veninder, så har de været vant til at der har været en forælder der har spurgt, hvordan deres dag har været eller hvordan de har det. Der har hele tiden været nogen over dem og sørget for at de har det godt. Hvor jeg har skulle tage ansvar for det selv. Det synes jeg også er fedt, fordi jeg også er bedre til at mærke efter hvordan jeg har det” (Mathilde: 9).

Det vidner også om den ansvarlighed hun har fået, men som er en konsekvens af at have stået meget alene gennem hendes opvækst. Plottet for Mathildes selvfortælling fremstår derfor som en konstruktion omkring de svære og negative elementer og følelser som hun har oplevet som konsekvens af at være biologisk barn i en plejefamilie, men som hun samtidig oplever er kommet

hende til gode i dag. Mathildes selvfortælling bidrager til at forstå, at det kan have personlige konsekvenser at være biologisk barn i en plejefamilie. Samtidig viser det, at de negative oplevelser også kan medvirke til, at de biologiske børn står stærkere som menneske i deres voksenliv.

Lærke: *”Det har været lidt et kulturchok”*

Næste selvfortælling skal ses i tråd med Mathildes, hvor ukontrollerbare forhold kan have påvirkning på, hvordan biologiske børn til plejeforældre oplever at tage del i en plejefamilie. I Lærkes selvfortælling er kommunen et ukontrollerbar forhold som har indflydelse på hendes identitetsskabelse.

22-årige Lærke er vokset op med sin mor, far og tvilling-søskende. Da hun var 15 år, fik familien anbragt et brødrepar hos dem. Lærke husker det som en stor omvæltning at få små børn ind i hjemmet, da de krævede en del arbejde. Hun påpeger dertil vigtigheden i, at hende og hendes biologiske søskende var teenagere, hvilket gjorde at de ikke længere havde brug for deres forældre i samme grad. Hun forstod derfor, hvorfor hendes forældre havde mindre tid til hende, og synes det var dejligt med små børn i hjemmet. Lærke fortæller, hvordan hun i starten holdt sig mest i baggrunden for at give plads til børnene. Der ses også nuancer af, at Lærke oplevede det som givende at være biologisk barn i en plejefamilie. Hendes bånd til det yngste plejebarn er stærkt. Det kommer til udtryk idet hun har valgt at blive aflaster for ham:

”Jeg er aflaster for min yngste plejebroder, så min mor hun kan få fri engang i mellem. Så tager jeg hjem til mine forældre, også tager de i sommerhus og mødes med venner og sådan noget. Så er jeg der i en hel weekend og passer ham, det er jeg ansat til af kommunen og får løn for” (Lærke 2023: 1).

Hun bruger derfor også en del tid sammen med ham, hvilket hun holder meget af. Lærke beskriver det som sværere med den ældste plejebroder, som psykisk er skadet af sin tid hos sine biologiske forældre. Lærke oplevede, at det var svært at tage hensyn til plejebroderens mentale helbred, da hun var mindre, da hun ikke fysisk kunne se hans skader. Deres forhold har derfor været præget af mere uforståenhed. Det kan ses i relation til eksisterende forskning, som peger på at anbragte børn i høj grad har emotionelle eller adfærdsmæssige problematikker, hvilket stiller større krav til plejefamilierne – deriblandt også de biologiske børn (Luckow et al. 2021: 9; Berrick & Skiveness 2012: 1957). Lærkes selvfortælling vidner dog om, at hun har gået med en frygt for, at familien skulle

miste plejebørnene. Denne frygt stammer fra familiens konflikter med kommunen, som hun beskriver, har haft indflydelse på hverdagslivet:

”Min mor vil have den ældste på friskole, fordi vi bor lige ved siden af skolen i byen, i stedet for at han skulle tage 15 min i taxa til en anden by, hvor hans forældre også bor. Så min mor hun sagde, at hun nok selv skulle betale for det, hvis det var det. Så blev kommunen rigtig sure på hende og sagde, at hvis ikke hun makkede ret, så kunne de også bare tag børnene fra dem igen. Så vi har ikke altid haft gode oplevelser med kommunen” (Lærke: 3).

Lærke belyser hertil, at der generelt er blevet truffet beslutninger, som hendes forældre ikke har været enige i. Kommunens trusler om at fjerne plejebørnene gjorde Lærke bange for, at hun skulle miste dem. Besøg fra kommunen fyldte derfor også en del for hende, da hun forestillede sig, at hendes handlinger også kunne være afgørende for, om plejebørnene kunne blive boende hos dem. Det medvirker til, at Lærke danner en identitet, hvor bekymringer fylder meget hos hende. Hun udtrykker, at frygten påvirkede hende i så høj grad, at hun endda havde gjort sig forestillinger om, hvordan det ville føles, hvis de blev fjernet:

”Jeg har tænkt, at jeg tror det vil føles som om de var døde nærmest, fordi man ikke må have nogen kontakt med dem. Det er helt klart noget jeg er bange for, og godt kan tænke over. Fordi man kan aldrig være sikker på hvad der sker. Min mor fortæller mig jo heller ikke alt om situationen med deres forældre og ting og sager, så jeg ved jo ikke” (Lærke: 2).

Citatet kan ses i relation til eksisterende forskning, hvor det kan opleves som et stort tab for de biologiske børn, hvis plejebørnene ikke længere skal være hos dem (Twigg & Swan 2007: 52). Lærkes selvfortælling er med til at fremhæve den magt hun oplever, at kommunen har i relation til, hvilke oplevelser hun har fået ved at være biologisk barn i en plejefamilie. Kommunen er et ukontrollerbar forhold i Lærkes selvfortælling, hvilket kan ses i relation til Mathildes selvfortælling, hvor ukontrollerbare forhold som skilsmisse og kidnapning også havde afgørende betydning for hendes oplevelser og identitetsdannelse. Det er elementer som påvirker de biologiske børn negativt i plejeforholdet. Lærke belyser dog også, at plejeforholdet har beriget hende med to nye brødre, som yderligere har påvirket hende i retningen af hendes valg af karriere. Før hun blev en del af en plejefamilie, har hun været i tvivl om, hvilken karrierevej hun skulle, men brikkerne faldt på plads for Lærke, da plejebørnene flyttede ind. Derfor besluttede hun at læse til pædagog, så hun kan gøre

en forskel for andre børn. I Lærkes selvfortælling udtrykker hun meningskabelse i relation til den læring, hun har opnået gennem tiden som plejefamilie, hvor der ses tråde til de efterfølgende selvfortællinger fra Ellen, Maiken og Klara. Hun belyser læringen som et kulturchok:

"[...] man lærer meget med at tage hensyn til andre, og huske at ikke alle er ens. Og ikke alle har ens liv. Det har været lidt et kulturchok når man hører om de ting som mine plejesøskende har været udsat for af deres biologiske familie. Det var lidt svært at høre om, det gjorde helt ondt, for når jeg ser på de to drenge der, så kan jeg ikke forestille mig, hvordan man kan gøre forfærdelige ting mod dem" (Lærke: 8).

Det ses derfor også i retningen af, at det er en læring som har været med til at forme Lærkes faglige identitet som pædagog og hendes livssyn som menneske. Plottet for Lærkes selvfortælling kan derfor belyse kommunens udøvelse af magt, som påvirker Lærkes bekymringer forbundet til plejebørnene, og hvordan hendes identitet er blevet formet af hendes oplevelser som værende en del af en plejefamilie. Det bidrager til at forstå, at plejeforældrenes biologiske børns oplevelser ikke udelukkende kan ses som sort eller hvid, men derimod har mange forskellige nuancer, som afspejler både positive og negative elementer.

Celine: "Lad være med at tage min mor"

Næste selvfortælling skal ses i tråd med Lærkes, hvor et ukontrollerbar forhold i form af samarbejdet med kommunen, som påvirker de biologiske børn til plejeforældres oplevelser negativt. Samtidig ses der en sammenligning til Mathildes selvfortælling, hvor identitetsdannelsen konstrueres omkring deres negative oplevelser.

26-årige Celine er vokset op som skilsmissebarn, men har primært boet med sin mor, papfar, sine biologiske søster og to papsøstre, som aldersmæssigt er tætte på hende. Da hun var 16 år, valgte hendes mor og papfar at få to plejebørn, hvilket var en stor omvæltning for hele familien. Celine gik på efterskole det år, hvor børnene flyttede ind, og hun kom derfor hjem til en ny hverdag med mere struktur og flere rammer. Hun beskriver, at det har været en rejse fra dag ét på godt og ondt. Plejebroren har ofte været meget voldsom og voldelig og har ikke kunnet styre sin vrede, hvilket har været svært for familien at håndtere. Celine udtrykker, at de havde brug for hjælp til at håndtere ham, men det fik de ikke. Familien har i 10 år ikke haft mulighed for aflastning, selvom de har ønsket

det af kommunen, og det har påvirket hele familien i høj grad. Det har særlig haft konsekvenser for Celines mor, som har været sygemeldt med stress:

"og det er sindssygt utaknemmeligt når man er plejemor, fordi du kan ikke sygemelde dig fra dit arbejde. Min papfar tilbød så, at han kunne gå hjemme og kommunen så kunne betale ham som plejefar, men det måtte de ikke, han måtte bare tage lidt mere over når han var hjemme. Så vilkårene er helt vildt utaknemmelige og utaknemmelige af at man faktisk er en plejefamilie som har holdt på to skønne børn i 10 år. De er ved at forhandle de der forbandede vedlager lige nu, og min mor siger, at de bare bliver straffet for hver gang børnene har det bedre, jo mere de kæmper for børnene, jo mere bliver de straffet økonomisk, hvor havde man et helt almindeligt arbejde, så var det omvendt, så blev man belønnet" (Celine: 1).

Det peges i retningen af, at der er flere aspekter i samarbejdet med kommunen, som fylder for Celine, hvilket giver hende en oplevelse af uretfærdighed. Celine udtrykker, at hun endda selv har skrevet til familiens sagsbehandler tre gange som et råb om hjælp. Hun foreslog bl.a. at kommunen oprettede et socialt netværk for biologiske børn i plejefamilier, fordi hun har erfaret, at hun har stået i dilemmaer og situationer som hun ikke har været i stand til at tage sig af, og derfor har haft brug for sparring. Hun belyser, at det særligt blev svært, da plejebørnene begyndte at kalde hendes mor for mor. Celine og hendes søskende var bange for at noget blev frataget dem: *"lad være med at tage min plads, lad være med at tage min mor. Du må gerne låne hende, men hun er min"* (Celine: 4). Det kan anskues i henhold til eksisterende forskning, hvor rolletab belyses som en stor konsekvens for de biologiske børn i plejefamilier. Nye hierarkier i familien opstår, hvilket afspejler, at rollerne skal forhandles. Samtidig kan konkurrencen om forældrenes opmærksomhed gøre det svært for de biologiske børn (Twigg & Swan 2007: 53). Celine belyser, at det havde været brugbart med en sagsbehandler der kunne forklare dem hvad der faktisk skete, og at plejebørnene ikke ville tage deres mor fra dem. I et retroperspektiv kan Celine godt forstå selve situationen, men særligt hendes søskende havde svært ved situationer som disse. Hertil belyser hun, at to af hendes søskende har gået til psykolog, som konsekvens af deres oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie. Celine udtrykker også, at hun i en periode foretrak at tage hjem til sin far, fordi hun ikke kunne rumme at blive overset. Dertil belyser hun fordelene i at være et skilsmissebarn, da hun altid har haft muligheden for at trække sig derhen, hvis det blev for meget hos moderen. I et perspektiv af Goffman kan det også ses som et udtryk for, at Celine har haft brug for at trække sig

fra sin optræden på frontstage og i stedet for kunne få ro og fred backstage. Dermed belyses det også, at hun ikke oplevede, at hun havde nok plads til at kunne trække sig helt hjemme hos sin mor, hvilket er problematisk, når det er hendes primære hjem. Hendes far blev derfor et sted, hvor hun kunne få den plads, hun behøvede til at trække sig og uden at føle sig overset.

Da hendes papsøster kom ud på et sidespor med at stikke af hjemmefra og udøve selvskade, fik Celine en mere fremtræden rolle i hjemmet i form af at hjælpe mere til, fordi papfaren fokuserede på papsøsteren. Celine skulle navigere i at være en god søster, plejesøster, datter, rollemodel og tidlig voksen på samme tid. Det oplevede hun som rigtig svært, fordi det krævede meget af hende at skulle have sympati og være loyale overfor alle, og der var mange perspektiver at forholde sig til. I relation til Hochschilds begreb om følelsesarbejde kan det anskues som, at Celines følelsesmæssige indre ikke var i overensstemmelse med alle de perspektiver, hun har skulle forholde sig til. Celine har været på følelsesmæssigt overarbejde, for at prøve at bevare loyalitet overfor alle familiemedlemmerne, men oplevede det som svært at omfavne alle perspektiver. Derfor kan det anskues, at Celine har gjort brug af surface acting, hvor hendes indre følelser ikke matchede hendes følelser udadtil, for at hun kunne imødekomme de forventninger hun oplevede. Den sympati som Celine oplevede at skulle give, kan derfor være noget hun har påtvunget sig selv at vise, uden at hun oprigtigt har haft den. Ifølge Hochschild spiller hun derfor en form for skuespil, så hendes relationer ikke opdager forskellen. Celine oplevede dog, at det har haft konsekvenser, hvis hun ikke har kunne give den sympati, som hendes relationer søgte, hvilket til tider splittede søskendeflokken ad. Hun beskriver, at to af hendes søskende ikke rummer samme forståelse for plejebørnenes ageren som hun selv gør, og det har skabt nogle kontroverser:

”Så for mine søskende, når de har bandet og svovlet over hvor irriterende plejebørnene er, hvor meget de fylder og kan de ikke bare opføre sig pænt, så er jeg kommet til at sige, at han ikke kan gøre for det pga. hans baggrund. Og så er de bare blevet irriteret på mig, fordi så føler de, at jeg har taget børnenes parti. Jeg er af den overbevisning at der er en forklaring på adfærd [...]. For mine søskende er det mere sort/hvidt, og derfor kan det være svært når jeg siger sådan nogle ting, fordi det er fjernt for dem” (Celine: 5-6).

Derfor kan det ses, at når Celine har prøvet at sætte tingene i perspektiv for sine søskende, har det til tider haft konsekvenser for hendes forhold til sine søskende. Derudover var Celine samtidig den

som slukkede mange ildebrande før tingene eskalerede, og hun var derfor ofte meget på i hjemmet. Med afsæt i Celines selvfortælling ses det, at hun danner en identitet som er påvirket af de negative elementer hun har oplevet ved at være en del af en plejefamilie. Hun fremhæver primært de omkostninger det har haft for familien, og udtrykker at hun ville ønske de som familie havde været plejebørnene foruden. Celines identitetsdannelse sker dermed også omkring de svære elementer, som også kan ses i Mathildes selvfortælling. De negative oplevelser bliver for Celine ikke opvejet af de positive oplevelser, som også har fundet sted. Særligt vil det at få en ordentlig og tiltrængt pause som familie ifølge Celine være enormt værdifuldt for hele familien:

”bare kunne få lov til at rumme hinanden og være os selv. Man har jo også nogle gange lidt en facade på, eller gå på æggeskaller, når man ved det har været en svær dag. Det her med bare at kunne være os, og ikke skulle gå på æggeskaller, jeg tror egentlig bare det er det. Det med at være sikker på, at lige om lidt, så er der ikke en vulkan der springer i luften. Den der uvished når vi er sammen, vi ved aldrig hvornår børnene reagerer, om det er en god dag eller dårlig dag. Vi har brug for at slappe af.” (Celine 2023: 8).

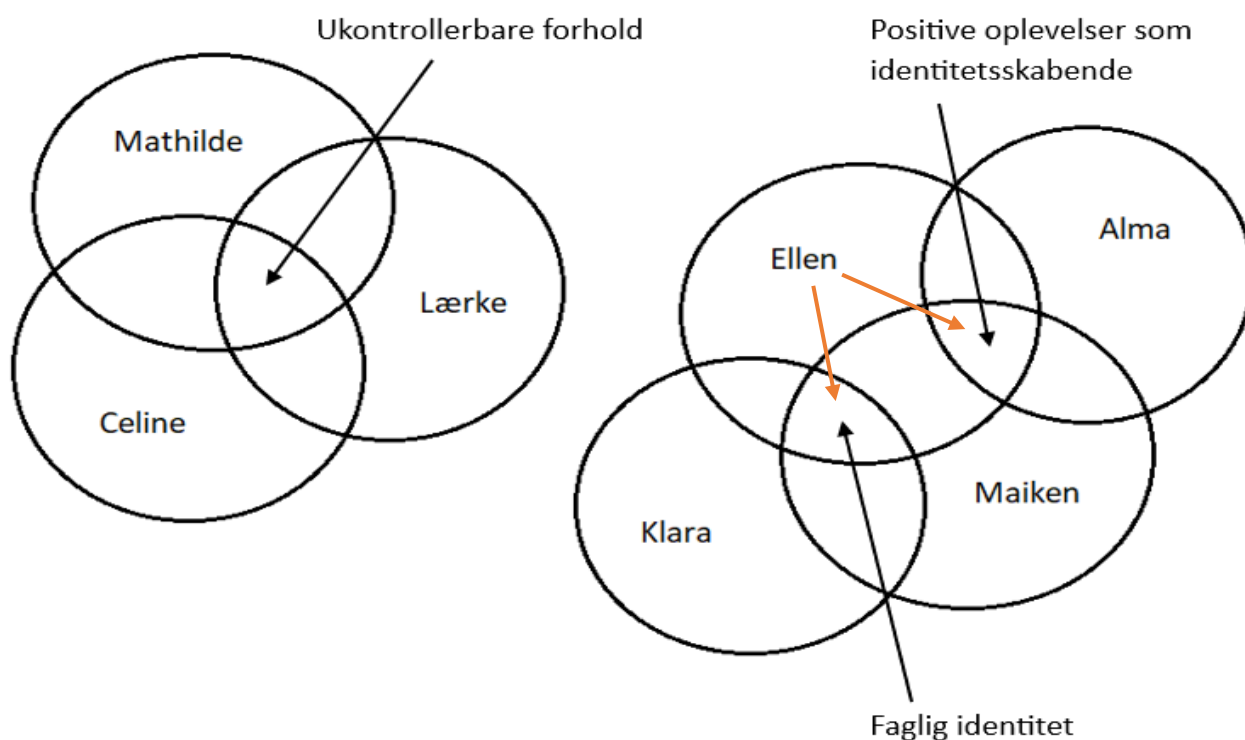
Citatet vidner også om, at hun føler at hun befinder sig i Goffmans perspektiv på *frontstage* hele tiden, og at der ikke er ordentligt plads til at kunne trække sig tilbage til *backstage*. Hun belyser at det ikke kun er et problem for hende, men hele familiens uendelige oplevelse af at være på *frontstage* som dræner familien. Uvisheden for næste udbrud gør, at ingen af dem kan trække sig til *backstage* og lade op.

Yderligere vidner Celines fortælling om kontrasten mellem, at de som en hel familie udfører et arbejde om plejebørnene, men at det er kun forældrene der bliver anerkendt og får uddannelse i hvordan ting skal håndteres: *” Det er en sindssyg svær opgave for en familie og især når det ikke er hele familien som bliver præsenteret som en del af opgaven. [...] Der er ikke nogen der har fortalt mig, hvordan jeg skal reagere, hvis jeg møder noget af plejebørnenes familie, når jeg er sammen med børnene ude på gaden” (Celine 2023: 8).* Der ses dermed også paralleller tilbage til Lærkes selvfortælling, hvor kommunens rolle fylder en del i de biologiske børns oplevelser. Det viser, at kommunens rolle kan være afgørende for, hvilket fortegn der er foran de biologiske børns oplevelser som en del af at være en plejefamilie. Plottet for Celines selvfortælling omhandler den uretfærdighed som familien har været udsat for af kommunen, og hvilke negative konsekvenser det

har haft for hele familien ikke at have fået tilstrækkelige hjælp og aflastning. Det bidrager til at forstå, at den magtesløshed som en plejefamilie kan opleve, når samarbejdet med kommunen ikke fungerer, kan have store konsekvenser for hele familiens trivsel, og ikke kun plejeforældrenes. Samtidig illustrerer det et billede af manglende sociale tilbud til de biologiske børn i plejefamilier.

Ellen: "Jeg tror da også jeg personligt har fået et andet syn på mennesker"

For at skabe overblik viser jeg figuren over analysen igen. Her kan det ses, at der er sket en gennemgang af den venstre side af figuren, hvor de ukontrollerbare forhold er blevet præsenteret. Næste selvfortælling vidner om et helt andet perspektiv, som i stedet tager afsæt i positive oplevelser som har været afgørende for Ellens faglige identitet og livssyn. De orange pile er med til at vise, hvor vi befinder os i analyse.

34-årige Ellen er opvokset med sin mor, far og biologiske lillebror. Da hun var 15 år, blev hun spurgt om, hvordan hun ville have det med, at der flyttede et plejebarn hjem til dem. Ellen var blevet spurgt om det samme som 11-årig, hvor hun sagde nej, men denne gang var det anderledes. Som 15-årig var hun bedre i stand til at rumme at skulle dele sine forældre med flere, og derfor takkede de ja til tilbuddet om at blive en plejefamilie. Hendes mor var til daglig dagplejemor, hvor hun passede et barn, som ikke trivedes derhjemme, så han flyttede ind hos familien. Ellen udtrykker en enorm

meningsskabelse omkring hendes tætte bånd til plejebroren. Deres tætte bånd blev bl.a. formet da hendes plejebroder havde brækket begge ben mens Ellen havde et sabbatår. Ellen tog sig derfor af ham i hverdagene, mens hendes mor var på arbejde. Hun udtrykker hertil, at de stadig bruger meget tid sammen i dag, hvor han kommer på weekend hos hende, de bygger Lego eller tager i biografen sammen. Meningsskabelsen omkring deres bånd kommer særligt til udtryk idet Ellen flere gange græder undervejs i interviewet, når hun fortæller om hendes forhold til plejebroren. Plejebroren har et medfødt alkoholsyndrom, som har haft konsekvenser for hvad han kan, og han har derfor nogle specielle behov. Hun oplever det som meget meningsfuldt at have været en del af den udvikling han har gennemgået, og hun udtrykker en nervøsitet ved tanken om, hvad der kunne være sket med ham, hvis han ikke var endt hos dem. Plejebroren blev på et tidspunkt ramt af en hjernehindebetændelse, som var voldsomt for hele familien:

”den gik ind og lammede ham fra benene op, så det eneste han kunne bruge, var hans øjne. Og når man så tænker på, hvad han i forvejen kæmper med, med hans diagnose og alt det der. Han røg på Hammel Neurocenter, og har igen kæmpet sig op. Han kunne ingenting, han blev madet og fik drop, og nu står han igen som den unge mand og bare ... [græder]. Der var endnu en kæp i hjulet” (Ellen: 5).

Hun beskriver det som en forfærdelig tid, hvor der samtidig var begrænset kontakt grundet Corona restriktioner. Hun beskriver oplevelsen som et *vendepunkt* for hele familien, da det var med til at rykke dem tættere sammen og gøre dem stærkere som familie. Det viser også, hvordan Ellen er i stand til at fremhæve de positive elementer, selv ved svære situationer. På trods af den hårde situation, har det som familie været med til at styrke dem. Ellen danner dermed en identitet, hvor de gode og positive oplevelser vægtes højest. Samtidig belyser hun, at hendes oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie har været med til at påvirke hende i relation til hendes valg af karriere som socialpædagog:

”Det påvirkede også mit valg af specialisering, og mit job i dag er jo... Det er jo det jeg arbejder med til dagligt, det er bare på den anden side, det er i skolen. Jeg tror da også jeg personligt har fået et andet syn på mennesker. En anden rummelighed i forhold til at se på andre mennesker” (Ellen: 6-7).

Ellen beskriver dermed også, hvordan hendes opvækst og oplevelser i en plejefamilie, har været med til at skabe hendes faglige identitet. Hun udtrykker, at det med at gøre en forskel og se lyset i øjnene på børnene er meget værd for hende. Hendes identitetsskabelse sker derfor omkring at se muligheder fremfor begrænsninger, da det at være plejesøster var med til at skabe nye veje for hende. Ellen påpeger dog, at det hun har oplevet som udfordrende i tiden som hjemmeboende i en plejefamilie, var den forudsigelighed som hverdagen var nødt til at blive bygget op omkring. Plejebrorens medfødte alkoholsyndrom medvirkede til, at han ikke kunne rumme spontanitet, og derfor blev alt planlagt i hverdage og weekender. Hendes forældre blev derfor også *hjemmemennesker*, hvilket har gjort Ellen opmærksom på, hvad hendes forældre har mistet. I et retroperspektiv reflekterer hun over, hvad hendes forældre er gået glip af, for at de kunne fungere som plejefamilie. Ellens selvfortælling tegner derfor et billede af hendes erindring om den lykkelige plejefamilie, men hvor der alligevel også har været udfordringer, men uden de har været altoverskyggende for hende. Man kan belyse, at der skete en processuel forandring for Ellen i takt med hendes bånd til plejebroren. Det har været med til at skabe nye livschancer for hende, da det var med til at åbne nye døre for hende i henhold til de faglige muligheder som bød sig for hende. Plottet for Ellens selvfortælling kan derfor belyses som, at hun vælger at fremhæve alle de positive elementer hun har oplevet ved at være en del af en plejefamilie, og hvad det har haft af betydning for, hvor hun befinder sig karrieremæssigt i dag og hendes identitet. Det bidrager til at forstå, at opgaven omkring at være en plejefamilie også hovedsageligt kan være præget af positive oplevelser for de biologiske børn. Selve opgaven om at være en plejefamilie kan være med til at bringe en familie tættere sammen.

Maiken: *”vi kunne ikke gøre som vi bare ville i vores eget hjem”*

Næste selvfortælling skal ses i tråd med Ellens identitetsskabelse omkring de positive elementer ved at opvokse som biologisk barn i en plejefamilie. Dertil kan der også ses en kobling til Lærke og Celines selvfortællinger, hvor kommunens rolle også har en påvirkning af resultatet af de oplevelser som de biologiske børn har med sig.

35-årige Maiken er opvokset med sin mor, far og biologiske storebror, og som 10-årige fik hun en knap 1-årig plejebro. Maiken og hendes biologiske bror skulle lære at vise hensyn, være ekstra stille og søde, hvilket kan ses i tråd med tidligere belyste forskning, som peger på de biologiske børns

rolle i mødet med plejebarnet. Her bliver bl.a. beskrevet en forventning om, at børnene viser deres bedste sider frem, såsom hjælpsomme, søde og tilgivende (Nielsen 2019; Larsen 2008: 62). Forventningerne til hvordan de biologiske børns skal møde plejebarnet fremstår derfor klart, hvilket også kan ses i relation til Goffmans perspektiv på den sociale identitet som foranderlig. Maiken må derfor forhandle sin identitet i mødet med plejebarnet, for at kunne leve op til sine forældres forventninger. Hun spiller derfor en social rolle, hvor det netop er den hensyntagende, hjælpsomme og søde side af sig selv, som hun fremhæver i sin optræden på frontstage.

Maiken husker særligt, at plejebarnet var motorisk udfordret, hvilket gjorde at de skulle træne en del med ham. Hendes forældre byggede derfor en træningsbane i haven, hvilket var til gavn for alle børnene. Maiken husker tiden som: *"sindssygt uproblematisk dengang"* (Maiken: 1). Der skete dog en omvæltning, som Maiken ligger stor vægt på i sin selvfortælling. Hendes forældre ændrede meget i hjemmet, og særligt hendes mor gik meget op i, at alt blev endevendt, så det var klar til tilsyn fra kommunen:

"vi skulle rydde op, rydde op, rydde op. Vi fik også tit at vide når vi tog i skole, at hvis der holder en bil ude foran, når vi kommer hjem, så lad lige være med at rende ind. Vi fik alligevel sådan at vide, at vi skulle også ændre os, ikke fordi det skulle være noget andet end det vi plejede. Men mine forældre vidste jo godt, at nu var deres hjem jo også et arbejdssted. Det kunne jeg mærke, jeg kunne ikke bare have venner med hjem på samme måde, fordi jeg vidste hvis der holdt en bil ude foran, så var det måske en socialrådgiver, også skulle jeg være lidt mere ordentlig. [...] vores hjem blev jo et socialpædagogisk hjem. Det kan jeg huske, det var lidt vanskeligt. [...] Og vi kunne ikke gøre som vi bare ville i vores eget hjem" (Maiken: 2).

Maiken belyser dermed den omvæltning der skete for familien i hverdagen, som hun oplevede, havde konsekvenser for, hvad hun kunne og ikke kunne. Maiken registrerer dermed også, at der her er nogle forventninger til hendes ageren, hvor hun forsøger at optræde efter de gældende normer, hun oplever, der er. Dertil påpeger hun også, hvordan hun oplevede det som udfordrende, at der pludselig kom fremmede mennesker i hendes hjem. De fremmede mennesker var der udelukkende for plejebarnet skyld og ikke for hendes skyld. Dertil udtrykker Maiken en følelse af at blive overset i konstellationen som en plejefamilie: *"vi blev en familie på 5 i stedet for 4, men der var bare aldrig nogle som anerkendte det"* (Maiken: 3-4). Hun påpeger, at hendes rolle ikke var mindre vigtig end

hendes forældres rolle i plejefamilien, men at det ikke blev set af kommunen. Det vidner også om, at hendes forældre inddragede Maiken og hendes bror, så de alle var sammen om opgaven om at være en plejefamilie. Det kan ses i relation til Goffmans perspektiv på, at mennesker ofte optræder i hold, hvor de støtter hinanden. Selvom det er hendes forældre, der har påtaget sig opgaven som plejeforældre, er alle familiemedlemmer inddraget i det sociale arbejde, hvor de kan støtte hinanden så livet som plejefamilie fungerer.

Maiken påpeger, at hun oplever en stor meningskabelse i hendes selvfortælling, med at være opvokset som biologisk barn i en plejefamilie. Der har været mange positive elementer, som hun tager med sig videre:

”Jeg synes det har givet mig sindssygt mange ressourcer. Jeg synes det har lært mig noget om... Ikke at dele sine forældre, men at sætte sig selv lidt i anden række for et godt formål, at det har været godt. Det er ikke farligt at invitere nogle ind. At det så ikke lige handler om mig, men der er andre der har mere brug for det, det synes jeg har været en rigtig fin læring. [...] Og det der med at se, at der er en årsag til at folk er som de er. Nogle gange stikker tingene lidt dybere” (Maiken: 10).

At være biologisk barn i en plejefamilie har været med vil at forme Maikens identitetsskabelse, hvilket også er noget hun har kunnet benytte sig af i sin faglige identitet som lærer. Det refererer til Ellens selvfortælling, hvor begge historier vidner om et positivt sind, hvor de gode oplevelser opvejer de negative. Det positive sind afspejles også, når Maiken pointer, at hendes biologiske storebror havde en helt anden oplevelse af, hvordan det var at være biologisk barn i en plejefamilie, hvilket var et chok for hende:

”Jeg vidste ikke min bror oplevede det anderledes end mig. Vi er pseudotvillinger, så vi ligger tæt på alder og har haft rimelig samme barndom og gået til de samme fritidsinteresser, men haft to så vidt forskellige oplevelser af at være plejesøskende, det har været et kæmpe chok” (Maiken: 6).

Maiken giver udtryk for, at hendes biologiske bror har oplevet det meget negativt, og som invaderende i hans liv, hvorimod Maiken har oplevet det som meget givende for hende. Deres oplevelser står derfor i direkte modstrid. Maiken belyser at forskellen i deres oplevelser ikke blev mindre, da deres forældre for halvandet år siden valgte at tage endnu et plejebarn ind. Dermed

har Maiken fået en ny plejesøster som er jævnaldrende med hendes egne børn. Det betyder, at Maikens yngste barn skal gå i klasse med hendes nye plejesøster, og Maiken og hendes forældre skal agere forældre i samme klasse. Hele den situation oplever hun som en stor kontrast til normalen, også i henhold til, at hendes forældre ikke *bare* kan være bedsteforældre for hendes børn. Dertil udtrykker hun, at det er noget hendes forældre er meget opmærksomme på, og de har en tæt dialog:

”Vi skal sige til når ting bliver besværlige, vi skal sige fra og sige til. Det er jo enormt rart at de er obs på det, men jeg kan aldrig være helt ærlig fordi jeg ved det er deres passion, det er deres liv, og jeg ved de elsker det. Så hvis jeg har et problem med det, så vil jeg ikke være den som skal stoppe det, så vil jeg hellere ændre på vores.[...] Det er jo fint de spørger, men hun får aldrig min ærlige mening.

Det belyser, at Maiken ikke har lyst til at fortælle sandheden, da hun ikke vil fratage sine forældre det, som de brænder for. I lyset af Hochschild kan det ses som en måde hvorpå Maiken benytter sig af følelsesarbejde i form af surface acting, hvor hun skjuler sine oprindelige følelser, fordi hun ikke vil stå i vejen for forældrenes drømme. Ifølge Hochschild spiller Maiken derfor nærmest skuespil, når hun udadtil viser, at det er fint, uden at det reelt er det, hun føler. Maiken får med sit kropssprog og mimik sine forældre til at tro, at det hun siger er rigtigt. For Maiken er det vigtigere at gøre hendes forældre glade end at fortælle, hvordan hun oprigtigt føler. Plottet for Maikens selvfortælling belyser vigtigheden i, at kommunen anerkender de biologiske børns arbejde i en plejefamilie, for at omfavne hele familien. Derudover omfavner Maiken, hvor givende det kan være at vokse op som en del af en plejefamilie, og hvilken påvirkning det kan have for ens identitetsdannelse, både fagligt og menneskeligt. Det bidrager til at forstå, at kommunen spiller en vigtig rolle i relation til at anerkende de biologiske børns rolle og opgaver i en plejefamilie, da det har stor betydning for, at de føler sig set og inddraget.

Klara: ”Jeg har nok flygtet mere fra hjemmet”

Næste selvfortælling kan kobles til Ellen og Maikens oplevelse af, at deres positive oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie har været med til at udvikle deres faglige identitet. Klaras selvfortælling har dog det omvendte fortegn, hvor det i stedet for er de dårlige oplevelser, som er

identitetsskabende for hende. Derudover ses der tråde til Celines oplevelse af at have brug for et tilflugtssted.

31-årige Klara er opvokset med sin mor, far og biologiske lillesøster. Da Klara var 11 år, får familien anbragt et 3-måneders gammelt plejebarn hos dem. Klara giver udtryk for, at hun oplevede tiden som hjemmeboende som rigtig hård, og belyser at der har været perioder, hvor hun ønskede at hendes forældre opgav det hele. Klaras selvfortælling belyser derfor også de omkostninger, som hun har oplevet, hvilket bl.a. omhandler de begrænsninger det gav familien i form af flere rutiner, struktur og fastlåshed som resultat af plejesøsterens autistiske diagnose. Samtidig kom der en tredjepart ind i familien, som hende og hendes biologiske lillesøster skulle dele opmærksomhed med. Dertil kom konflikterne om samvær med plejebarnets biologiske forældre, som også fyldte i Klaras hverdag. Klara blev bl.a. lettere tvunget til at tage del i plejebarnets samvær med den biologiske mor, da det var påkrævet af kommunen, at plejefamilien skulle lave udflugtsdage med hende. Derfor beskriver Klara ture i Zoologisk Have som noget hun virkelig ikke brød sig om, men *”selvfølgelig har man ædt den der kamel og slæbt den der biologiske mor med”* (Klara 2023: 4). Klara belyser at samværet påvirkede hele familien, da plejebarnet havde store reaktioner efter samvær:

”de dage var hårde, fordi der var hun så brugt og udkørt, så det var stensikkert, at det var en stor konflikt fra hun kom hjem fra samvær. Det var så tit de dage hvor jeg flygtede, og ikke var hjemme før hun var kommet i seng” (Klara: 11).

For Klara fyldte det i en sådan grad, at hun brugte flugten som vej ud af de svære situationer, hvilket kan ses i tråd med Celines selvfortælling. I Klaras selvfortælling blev hendes hest en måde at søge tilflugt, når det hele blev for meget derhjemme. At hun havde hesten som tilflugtssted, gjorde at hun ikke blev fastholdt i de svære ting derhjemme, og derfor var hesten særligt betydningsfuld for Klara:

”Jeg har nok flygtet mere fra hjemmet, jeg havde jo hest, så kunne jeg godt vente med at komme hjem til kl. 20 om aftenen, hvor jeg vidste hun var gået i seng. I de perioder har det jo også påvirket mine forældre i forhold til deres overskud” (Klara: 10).

Det kan også ses i relation til Goffmans begreb om *backstage*, hvor man kan trække sig og lade op inden næste optræden. Det ses i retningen af, at Klara til tider havde brug for at komme væk hjemmefra, da konflikterne derhjemme havde en pris, både for forældrenes overskud, og at hun

skulle gå på listefødder. Hesten bliver derfor hendes fristed, hvor hun ikke skulle forholde sig til andet end sig selv. Klara udtrykker dog også, at det at være biologisk barn i en plejefamilie har været med til at udvikle hende som menneske, og været med til at skabe grobund for hendes identitet:

”Jeg tror jeg har taget ansvarligheden og forståelsen for, at alle mennesker ikke er født ind i en velfungerende familie, at jeg er heldig, at jeg er født ind i en familie med gode midler. At jeg har haft et netværk omkring mig, som har løftet mig, og det er også det som har gjort at jeg føler at det er et kald, at jeg har noget som kan bidrage til at hjælpe andre. Det har jeg taget med, at alle fortjener fandme den bedste start på livet, alle fortjener at vi som samfund hjælper dem så godt vi kan” (Klara: 13).

Klara skaber samtidig en selvfortælling som belyser, hvor meget det at opvokse med en plejesøster har påvirket hende i en bestemt retning, hvilket også udgør det som et vendepunkt for hende: *”Jeg ved ikke om jeg var blevet socialrådgiver, hvis ikke den del havde åbnet sig for mig” (Klara: 12).* Så trods de svære elementer hun har oplevet, har det også givet hende utrolig meget, som hun i dag ikke ville være foruden. Hun beskriver, at det har gjort hende til en meget dygtig socialrådgiver i dag, fordi hun kan sætte sig ind i familiernes situationer, da hun selv har prøvet at stå i det. Hendes rygsæk hjælper hende derfor til at kunne hjælpe andre i dag. Hun tilkendegiver dog samtidig, at grundet plejebarnets autistiske diagnose, er der en afstand i hendes arbejde hun vælger at tage: *”det er ikke autisme jeg står forrest i køen for at sige ja tak til. Jeg vil langt heller have misbrugerne og de skizofrene og borderline og sådan [...] Men jeg tror det er fordi jeg har haft det så tæt på livet” (Klara: 3).* Klaras tilbageholdenhed i arbejdet vidner om, at der både har været positive og negative oplevelser i hendes opvækst som biologisk barn i en plejefamilie. Klaras identitetsskabelse er derfor også præget af den negative påvirkning hun har oplevet det har haft for hende at være biologisk barn i en plejefamilie. Den negative påvirkning har dog stillet hende i en bedre position i dag i relation til at håndtere hendes arbejde. Dertil kan der ses en sammenligning til Ellen og Maikens positive oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie, som har gjort dem til dygtige indenfor deres arbejdsfelter i dag. Klaras selvfortælling har dog et omvendt fortegn, hvor det er fokuset på de negative oplevelser som har udviklet hende som en dygtig socialrådgiver. De konsekvenser det har haft for hende at opvokse som biologisk barn i en plejefamilie er dermed kommet hende til gode i dag. Derfor kan man også belyse, at vendepunktet for Klara har været med til at skabe nye

livschancer for hende, da det var med til at åbne nogle faglige døre, som ikke var blevet åbnet, hvis hun ikke havde været gennem det hun har.

Klara udtrykker en ambivalens overfor, at hendes forældre fortsat ønsker at plejebarnet indgår på samme vilkår som hende og hendes biologiske søster. Plejebarnet har fået en børneopsparing, og diskussion om, om hun skal arve efter plejeforældrene, er svær for Klara:

”jeg har egentlig altid haft holdningen, at selvfølgelig skal hun ligeligt testamenteres som os andre, men jo ældre hun bliver, kan jeg også godt have sådan en... Jeg kan godt skamme mig lidt over det, fordi jeg tidligere har haft sådan en ”selvfølgelig skal hun det”. Men jeg kan også godt se hvad hun bruger sine penge på, og det er meget sådan noget slik og chips og bestille alt muligt Kina-pis. Og det kan jeg godt have sådan lidt, det ved jeg ikke om mine forældres penge skal bruges på” (Klara 2023: 8).

Klara udtrykker derfor, at det må være hendes forældres valg, da hun ikke ønsker at afgøre udfaldet, da hun er bange for, at det kunne splitte dem ad til den tid. Hun udtrykker det som et svært dilemma, da hun ikke ønsker at have været foruden plejebarnet i sit liv, men samtidig har hun haft et håb om, at hun havde sine forældre lidt mere for sig selv, set i retro perspektiv. I perspektivet af Hochschild, kan testamenteringen ses som et svært dilemma for Klara, da hun oplever en følelse af skam. Skammen kan ses som et udtryk for, at Klara ikke følelsesmæssigt kan tilpasse sig de følelsesregler og normer som situationen er underlagt. Plejesøsteren indgår i familien på lige vilkår som Klara, og derfor kan skammen opstå, når Klara sætter spørgsmålstejn ved, om plejesøsteren skal arve på lige vilkår med hende, da det ikke er i overensstemmelse med de regler der er forbundet til konteksten. Hvis plejesøsteren havde været en biologisk søster, var det ikke et dilemma der kunne opstå, og tydeliggørelsen af forskellen mellem biologisk barn og plejebarn ses derfor. Klara benytter sig af Hochschilds begreb om følelsesarbejde i form af suppression, ved at undertrykke og tilpasse hendes følelser ved at påpege, at det må være forældrenes beslutning at afgøre om plejesøsteren skal testamenteres. Det er nuancer af, at skammen er en følelse som Klara ikke ønsker at have, og derfor forsøger hun bevidst at ændre det ved at påpege, at hun ikke ville være plejesøsteren foruden i sit liv. Ifølge Goffman kan det også ses som en måde, hvor Klara iscenesætter sig selv, så andre får et bedre indtryk af hende, i stedet for at udtrykke hvordan hun i virkeligheden har det med

testamenteringen. Hun forsøger at styre, hvilken opfattelse andre får af hende, hvor hun samtidig kan leve op til andres forventninger om hende.

Plottet i Klaras selvfortælling fremstår som, at hendes oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie har været præget af flere negative elementer, men samtidig besidder Klara en ambivalens omkring at opvokse med plejesøsteren, da det har været afgørende for hendes faglige identitet. Det bidrager til at forstå, den splittelse de biologiske børn til plejeforældre kan opleve, da det både kan medbringe positive elementer, som de ikke ønsker at være foruden, men samtidig også negative oplevelser som de gerne ville have undværet.

Alma: "vi har altid delt vores forældre med +30 mennesker"

Den sidste selvfortælling omhandler en bekymringsfri barndom, hvor plejebørnene har været med til at skabe liv i hjemmet. Men samtidig belyses problematikken i, at hjemmets åbenhed har fået konsekvenser for relationen mellem Alma og hendes mor.

31-årige Alma er opvokset med sin mor, far og to biologiske søskende. Da hun var 5 år, flyttede det første plejebarn ind og nogle år senere flyttede plejebarnets lillebror også ind. Derudover havde familien adskillelige aflastningsbørn, som kom i weekender og ferier, og familien drev ved siden af et fritidshjem på den gård, hvor de boede. Derfor belyser Alma også naturligheden i at dele sine forældre med andre:

"Så i alt den tid hvor vi var små, mig og mine søskende, der kom alle skolebørnene hjem til vores gård og havde fritidsklub. Så vi har altid delt vores forældre med +30 mennesker. Så det har været meget naturligt for os" (Alma: 1).

At dele sine forældre med så mange andre, var ikke noget Alma satte spørgsmålstegn ved, men oplevede det i stedet for som et vilkår ved deres situation. Hun husker, at kommunen har påpeget overfor hendes forældre, at de burde tage på ferie som familie uden at plejebørnene var med, men det brød Alma og hendes biologiske søskende sig ikke om. Hun udtrykker, at *"det ikke var en mulighed, fordi de var en del af os, så derfor skulle de også med"* (Alma: 2). Almas fremstiller derfor også en selvfortælling, hvor plejebørnenes plads i familien er blevet betragtet som en naturlig del. Det har dog med tiden ændret sig lidt, hvilket Alma udtrykker særligt er sket efter den ældste plejebroder fyldte 18 år. Han har siden dagligt været i problemer med kriminalitet og misbrug, hvilket

har medvirket til at hun har trukket sig fra ham. Det at trække sig fra ham har hun oplevet som "[...] *nemmere end jeg havde forstillet mig, og det er nok fordi vi er SÅ forskellige*" (Alma: 2). Hun påpeger dertil, at hun finder det skræmmende, at 18 år i hendes almindelige kernefamilie, ikke har været nok til at kunne ændre hans liv.

Alma tilskriver familielivet på gården stor meningskabelse i hendes selvfortælling, hvor hjemmets åbenhed og frihed har været med til at forme hverdagen og hendes opvækst. I Almas selvfortælling fremstår barndom som fuld af gode minder, og hun husker ikke altid plejebørnenes rolle, men "*jeg tror det er fordi jeg har haft 100 % mit eget*" (Alma: 4). Det fremstår som, at hun har haft mulighed for at leve i sin egen boble, uden at skulle tage ansvar eller have forpligtelser. Plejebørnene har bidraget til at skabe liv på gården, men det har også haft nogle konsekvenser for Alma, at hjemmet har været åbent for så mange mennesker. Hendes far var udarbejdende størstedelen af hendes barndom, så det var primært hendes mor, hun kunne gå til med problemer. Det har Alma oplevet som udfordrende:

"Jeg oplever en del at min mor er enormt god til det sociale og snakke med mennesker og tage de tætte samtaler med plejebørnene. Der har vi nok som biologiske søskende haft sværere ved at snakke med vores forældre, da de endte med at snakke med andre eller plejebørnene, så det helt personlige bånd, der har det nok bare været noget lidt andet. Qua min mors arbejde nu, så sidder hun og snakker med nogle af de elever som har det svært, og der kan jeg jo høre at folk går til hende med nogle vilde dilemmaer, som jeg personlig selv ville have svært ved at snakke med hende om, selvom min mor sikkert ville være skidegod til det. Men det har vi aldrig gjort" (Alma: 4).

Almas oplevelse af ikke at kunne snakke med sin mor om sine problemer kan også ses i henhold til eksisterende forskning som peger på, at biologiske børn i plejefamilier ofte holder deres problemer for sig selv (Nielsen 2019; Biering-Madsen 2010: 25-26). For Alma har det at vokse op som en del af en plejefamilie derfor fået konsekvenser for hendes relation til hendes mor. Ud fra Hochschilds perspektiv, kan det også ses som et resultat af de følelsesmæssige forventninger der er til et forhold mellem mor-barn. Det følelsesmæssige bånd mellem mor-barn er underlagt en norm om, at Alma kan føle sig tryk ved hendes mor. Deri ligger en norm også, at Alma trygt burde kunne fortælle sin mor om sine problemer, hvilket Alma oplever at mange andre er trygge i. Alma prøver at kompensere for, at hun ikke snakker med sin mor om problemer, ved at italesætte hendes forhold

til sine forældre som godt: *"Jamen vi har et godt forhold, eller jeg har et godt forhold til mine forældre. Jeg snakker med min mor nok en enkelt eller to gange om ugen. Lidt flere gange hvis man har syge børn"* (Alma: 4). Hochschilds begreb om følelsesarbejde kan ses at belyse hvordan Alma benytter sig af evocation, når hun italesætter hvor ofte hun snakker med hendes mor, og særligt med henblik på, hvis hun har syge børn. Alma forsøger derfor bevidst at ændre hendes følelse indeni om at være tryk ved at tale med hende mor, så hun kan leve op til forventningerne omkring et mor-barn forhold. Den gode relation ønsker Alma at bevare til hende forældre, hvilket kommer til udtryk da hendes forældre for nogle år siden blev godkendt til at tage imod nye plejebørn. Både Alma og hendes biologiske søskende tilskriver en stor værdi i at have forældrene som bedsteforældre for deres egne børn, og ville derfor have svært ved at 'miste' hendes forældre igen. Det kan også ses i relation til, at Alma intet ønske har om selv at blive plejemor i fremtiden, hun ønsker derimod at *"hvis min niece engang har brug for et ekstra hjem, sådan hvis det nære har brug for noget, så vil jeg hellere bruge mine ressourcer der"* (Alma 2023: 7). Alma danner dermed en selvfortælling som ønsker at værne mere om de tættere relationer, hvilket hun udtrykker som meningskabende for hende, trods det kan ses som en direkte modpol til hvordan hun selv er vokset op. Plottet for Almas selvfortælling belyses derfor, at det har haft konsekvenser for hende at opvokse som biologisk barn i en plejefamilie i henhold til hendes relation til hendes forældre, men samtidig belyser hun en bekymringsfri barndom. Det bidrager til at forstå, at den åbenhed som hjemmet i en plejefamilie kan have, kan have konsekvenser for de biologiske børns relationelle bånd til forældrene, fordi plejebørnenes problematikker fylder meget.

Delkonklusion

Den narrative analyse er med til at fremvise, hvor forskellige historier der er bag de biologiske børn i plejefamilier. Deres selvfortællinger er med til at illustrere, at deres oplevelser som biologisk barn til plejeforældre er præget af mange forskellige faktorer. Alle disse faktorer spiller en afgørende rolle for, om deres oplevelser er blevet positivt eller negativt præget. De sammenhænge som kan ses for informanterne med negative oplevelser er, at de oplever, det har været en livsomvæltning for dem personligt, men også for familien som helhed. For Mathilde, Celine og Klara har det belastet familien i så høj grad, at familien er blevet splittet, eller at deres mor har været nødsaget til at sygemelding sig som konsekvens. Samtidig spiller kommunen også en central rolle i henhold til,

hvordan plejefamilien fungerer. Lærke, Celine og Maiken belyser at kommunen er omdrejningspunkt for at de har nogle oplevelser som er negativt præget grundet manglende indsats fra kommunen. Belastningen af at være en del af en plejefamilie er noget alle informanter oplever i højere eller mindre grad. Der er dog stor forskel i, hvor stor vægt informanterne tillægger belastningen i deres selvfortælling. Ellen, Maiken og til dels Lærke lægger mest vægt på de positive oplevelser som har været med til at ændre deres livssyn og præget dem i en karrieremæssig retning. Deres positive oplevelser har derfor fået stor betydning for hvem de er i dag, og for hvor de finder sig i deres voksenliv. Klara tillægger også sine oplevelser en stor betydning for hendes faglige rygsæk i dag, men det er primært de negative oplevelser, som er resultatet heraf. På den måde kan det ses, at både de positive og negative oplevelser har betydning for deres standpunkt i dag. Samlet set, er der ingen tvivl om, at deres oplevelser som hjemmeboende i en plejefamilie har sat aftryk i deres liv på den ene eller anden måde.

Analyse del 2 – Tværgående analyse

Denne tværgående analyse tager afsæt i at skabe forståelse for plejefamilien som familiekonstellation, og hvad indretning af selve familien har haft af betydning for de biologiske børns oplevelser. Derudover vil de blive inddraget forskellige temaer som; konstruktion af plejefamilie, kommunens manglende rolle og et aldersaspekt. Det er temaer som er tværgående for de fleste af informanterne og som de har italesat som væsentlige for dem i deres historier.

Konstruktionen af plejefamilie

I den foregående narrative analyse er det tydeligt, at plejeforældrenes biologiske børns oplevelser både har forskelle og ligheder. Det kommer bl.a. også til udtryk når man kigger nærmere på deres familiekonstellationen, som er med til at skabe rammerne for plejefamiliens grobund. Familiekonstellationen har indflydelse på, hvordan det opleves at være biologisk barn i denne setting. Derfor er det relevant at se nærmere på, hvilke ligheder og forskelle der er i deres oplevelser med hverdagslivet, alt efter udgangspunkt for plejefamilierne. Eksisterende forskning peger på, at de familier som vælger at blive plejefamilie, ofte er ressourcestærke, hvilket afspejler et overskud i hverdagen som et godt udgangspunkt for, at plejefamilierne kan lykkes. Der vil dog ske uundgåelige forandringer i familiens struktur, når et barn anbringes, hvor gamle normer og vaner brydes op (jf. problemfelt). For flere af de biologiske børn til plejeforældre kommer det til udtryk,

når de italesætter de begrænsninger og fastlåshed som pludselig blev rammerne for den nye familie. For flere af informanterne, var det helt små børn som blev anbragt hos dem, hvilket indebar nye elementer: *"vi skulle have puslebord, og der var bleskift, sutteflaske, barnevogn og alle de her babyting, det har vi aldrig oplevet før"* (Lærke: 2). Der var naturlige begrænsninger i takt med småbørn, hvor lure og struktur blev en del af hverdagen. Celine belyser hertil også problematikken i, at familien ikke kunne tage til familiearrangementer den første tid, for at sikre at plejebørnene havde ro til at falde på plads. Der blev generelt lagt en *dæmper på* i forhold til hvad de kunne som familie (Celine: 3). Denciks teoretiske vinkel på, hvilken funktion familien generelt har i dag kan bruges til at belyse forskellen på, hvordan de biologiske børn til plejeforældre oplever at deres familie indretter sig. Dencik beskriver, at familien er rammesættende for den støtte man som en del af familien yder til hinanden. Familien bliver derfor belyst som et vigtigt element, som er afgørende for familiemedlemmernes personlige udvikling, både udenfor og i familien (Jørgensen 1999: 112-113). Dette perspektiv kan også ses i relation til definitionen på, hvad en plejefamilies opgave er; nemlig at yde omsorg og tryghed efter det anbragtes barns behov, hvilket gør, at barnet har mulighed for at udvikle sig (KL 2009: 15). Derfor ses en tydelig sammenhæng i plejefamiliens opgave, og Denciks perspektiv på, hvilken rolle familien udgør for mennesker i dag. Det vidner også om at familien skal navigere i en balancegang mellem at være en social konstruktion som familie, men også en socialpædagogisk arbejdsplads, som kan være svær. De biologiske børns rolle heri vil blive berørt senere.

Dencik beskriver, at for at familien fungerer kræver det, at alle familiemedlemmer har overskud, for at de kan hjælpe og støtte hinanden, hvilket også er med til at fremhæve de biologiske børns rolle i en plejefamilie (Jørgensen 1999: 112-113). Nogle af de biologiske børn til plejeforældre udtrykker, at det overskud ikke altid har været til stede, da andre problematikker fyldte i hverdagen. Celine udtrykker hvordan overskuddet var afhængigt af plejebørnenes humør. Plejebørnenes dårlige humør eller svære reaktioner påvirkede hele stemningen i huset, og det var så krævende, at overskuddet til andre planer ofte ikke var eksisterende (Celine: 3). Klara italesætter også plejesøsterens såkaldte *attack-perioder* som har haft konsekvenser:

"Min mor har også haft en sygemelding på baggrund af min plejesøster, fordi hun havde det rigtig psykisk svært og kørte familien ned, det har hun gjort to gange, hvor hun jo har haft det rigtig

psykisk svært. [...] Hvorfor skal det ødelægge vores familie, der må være nogle andre der kan tage sig af hende” (Klara 2023: 7).

Det vidner om udfordringer for nogle af de biologiske børn, der har haft konsekvenser for det overskud, som det kræver at være en plejefamilie. Mathilde udtrykker, at hendes forældres skilsmisse var en konsekvens af opgaven omkring plejebørnene, hvilket tegner et billede af mangel på overskud, som medførte brud på fællesskabet som familie. Hun italesætter samtidig farens konstante fokus på arbejde som afspejler, at hans behov og drømme kom før familien (Mathilde: 1). Ifølge Denciks typologi af familier kan der ud fra Mathildes oplevelser, ses tråde til kategorien af svingdørsfamilien, hvor familiemedlemmer ikke vælger at gå på kompromis med deres drømme for fællesskabet i familien. Det ses også videre, når Mathilde beskriver, at hun i mange år ikke havde mulighed for at have sin mor med til begivenheder eller oplevelser. Ikke engang nytår kunne de fejre sammen, fordi plejebarnet var skadet af tiden hos de biologiske forældre, så hun ikke kunne rumme andre mennesker. I kombination med skilsmissen oplevede hun dermed ikke, at fællesskabet som familie længere var intakt (Mathilde: 2-3). Dencik beskriver, at fællesskab er nødvendigt for at en familie kan fungere, hvilket også kan skabe forståelse for, hvorfor Mathilde har haft negative oplevelser med at være en del af en plejefamilie. Som nævnt i hendes selvfortælling, boede hun alene i forældrenes hus efter skilsmissen, hvilket også tegner et billede af familielivet som usammenhængende i overensstemmelse med Denciks begreb om svingdørsfamilien. Mathildes oplevelse af hverdagslivet i en plejefamilie er derfor også påvirket af hendes forældres valg om, hvordan de indrettede sig som familie, som ikke kan ses som vellykket i henhold til skilsmissen.

Samme form for mangel på fællesskab i familien belyser Lærke også i sin selvfortælling. Hun beskriver at hun aldrig rigtig har tilbragt kvalitetstid med sin mor, og faktisk oplevede det som en fordel, at hendes mor fik travlt med plejebørnene, så hun ikke længere var efter Lærke med rengøring. Lærke belyser, at hun havde en dårlig relation til sin mor, som var enormt konfliktfyldt og hvor skænderier var normalt. Lærke brugte derfor størstedelen af tiden på sit værelse. Hun belyser, at hun havde svært ved at tale med sine forældre om sine problemer:

”jeg fik aldrig rigtig snakket med dem. Det var mest min mor, men jeg skændtes jo med min mor hele tiden, vi fik aldrig rigtig snakket om tingene, fordi jeg bare kørte helt op i det røde felt, også skændtes vi i stedet for. Og min far følte jeg ikke jeg kunne snakke med noget om, fordi han er sådan

en stille type der ikke rigtig snakker så meget i forvejen. Så jeg passede bare lidt mig selv, og fandt selv ud af hvad jeg ville” (Lærke: 7).

Lærkes forældre tog dermed ikke del i hendes problematikker, og hendes relation til hendes biologiske søskende beskriver Lærke heller ikke som betydningsfuld. Hun valgte derfor også som 18-årige at flytte 1,5 time væk fra dem. Elementer fra Denciks typologi om familien som socialt akvarium kan ses i Lærkes beskrivelser, da familien bruger en del passiv tid sammen, hvor fællesskabet ikke bliver dyrket. Fokus er i stedet på plejebørnene, og ikke på fællesskabet som familie. Lærkes oplevelse af frihed er derfor stor, fordi der ikke sættes grænser for hende. Hendes relationer til alle familiemedlemmer blomstrer først efter hun flyttede hjemmefra. Funktionen af familien har derfor først fået større betydning for Lærke, efter hun ikke længere er en del af hverdagslivet. Denciks begreb om familien som socialt akvarium er med til at illustrere, hvordan Lærkes relationer til familiemedlemmer er præget af mindre betydning, som giver et billede af familien som helhed. Denciks perspektiv kan også benyttes til at vise, hvordan Lærkes fysiske afstand til familien havde en positiv effekt på relationen til familiemedlemmer. Dencik beskriver, at mennesker i denne familieform kan blive orienteringsløse, hvilket underbygger Lærkes oplevelse af en bedre relation, særligt til hendes mor, efter hun er flyttet. Det vidner om, at flytningen har påvirket Lærke, så hun bedre kan orientere sig om betydningen af familien og dermed har fået genetableret familieforholdet.

Hvis man derimod ser nærmere på Denciks typologi om familien som et team, anskues de fleste af informanternes oplevelse af plejefamiliens indretning i denne kategori. Flere af informanterne husker tilbage på en barndom med frihed, og hvor deres forældre støttede op omkring diverse fritidsaktiviteter. Almas oplevelse af hjemmet som meget åbent kan ses i denne relation, hvor de biologiske børn samtidig fik taletid i henhold til at afgøre, at plejebørnene skulle med på alle ferier (Alma: 2). Det vidner om, at de biologiske børn er blevet betragtet som ligeværdige medlemmer af familien, og det ikke kun er forældrene der har beslutningskraft. Klara påpeger hendes forældres opbakning og involvering i hendes fritidsbeskæftigelse med hesten, som illustrerer et billede af, at det var plads til at dyrke egne præferencer og udvikle sig individuelt (Klara: 10). Derudover kan dilemmaet om testamentering også ses som et udtryk for, at hendes forældre har en demokratisk tilgang, hvor Klara kan få lov til at udtrykke sine tanker og holdninger. Maiken belyser familien som et stort fællesskab, som i barndommen er blevet vægtet højt. Engagementet i det at være en

plejefamilie har fyldt en del, og samtidig har hendes forældre med alderen inddraget hende i sparring, hvor de sammen kunne finde de bedste beslutninger (Maiken: 4). Celine belyser også god kommunikation som centralt for sin familie: *"Jeg tror bare jeg er taknemmelig for den åbenhed, sårbarhed og ærlighed der har været igennem hele forløbet. Både fra min mor og papfar, som også har gjort, at det er muligt for os børn at være åbne og sårbare"* (Celine: 8). Det vidner om ligeværdigheden mellem familiemedlemmerne og hvordan kommunikation også er en måde at beskytte fællesskabet i familien på. For Ellen står det centralt, hvordan inddragelsen i at være en plejefamilie har været væsentlig for hende, og hvordan de som familie er blevet styrket af at påtage sig opgaven i fællesskab (Ellen: 3). Det er med til at belyse, at flertallet af informanterne oplever, at familien stadig fungerer som en vigtig base for dem, som kan ses i tråd med Denciks teoretiske vinkel på, funktion af en familie i postmoderniteten. Her oplever de at få den nødvendige støtte, de har brug for, selvom de er trådt ind i nye roller som en del af at være en plejefamilie. Informanterne fremhæver, hvordan der stadig har været plads til deres personlige udvikling, fritidsinteresser og at italesætte de svære ting som de mødte på deres vej. Dog påpeger eksisterende forskning på, at alle familiemedlemmernes trivsel er væsentlig for, at familien kan fungere som en plejefamilie. Hvis ikke alle trives, kan det få konsekvenser for både de biologiske børn og plejebarnet (Larsen 2008: 9). I relation til det, udtrykker Celine, at hvis hendes søskende og hende kunne bestemme, så skulle plejebørnene ikke bo hos dem, hvilket kan ses som et tegn på mistrivsel. Hvis man samtidig ser på papsøsteren selvskade, er det tydelige tegn på at et eller flere familiemedlemmer ikke trives i konstellationen som plejefamilie, hvilket også kan sammenkædes med Celines negative oplevelser. Grundene til mistrivsel kan være flere, men det har stor betydning både for de biologiske børn og plejebørnenes situation. Celine belyser hertil, at hvis familien fortsætter med at mistrives i det, så kan familien være nødsaget til at stoppe som plejefamilie, hvilket har den konsekvens, at plejebørnene skal flytte væk. Dermed har mistrivsel i plejefamilien betydning for både familien og de anbragte børn, og Celine udtrykker dertil en uforståenhed overfor, at det kun er plejeforældrene der kan få hjælp af kommunen, når mistrivsel af biologiske børn også har konsekvenser for plejebarnets situation. Derfor vil det give mening at gribe ind for at mindske sandsynligheden for sammenbrud i plejefamilien, hvilket også vil være en økonomisk fordel for kommunen, så plejebarnet ikke vil opleve skift. Eksisterende forskning peger på, at helt op til hver tredje

plejeforhold bryder sammen (Larsen 2008: 107-109). Der ses derfor en stor plads til forbedringen, som kan sikre bedre trivsel hos plejefamilien som helhed.

Kommunens manglende rolle

Celines manglende forståelse for kommunens manglende tilbud til biologiske børn er ikke enestående. Flere af informanterne er med til at understøtte Celines perspektiv, hvor uforståenhed er nøgleordet for kommunens blik for de biologiske børn i plejefamilier. Maiken belyser, at hun oplevede det som en stor udfordring, at der kom mange fremmede mennesker i hendes hjem. De spurgte ikke ind til hende, og anerkendte hende ikke for det arbejde hun udførte i relation til plejebarnet. Maiken udtrykker, at hun var mindst lige så stor en del af at give plejebarnet et normalt liv som hendes forældre var, men den manglende anerkendelse gjorde, at hun følte sig overset (Maiken: 3). Kommunen har en dobbelt rolle i forhold til både at skulle udføre kontrol med plejefamilien i hjemmet, men også være brobygger til den hjælp som plejefamilien har brug for. Derfor kan der ses en svær balancegang i både at forvalte kontrol og være samarbejdspartner for plejefamilien. For de biologiske børn fylder kontrol-delen mest, da det er det som er synligt for dem. Når kommunen ikke vælger at inddrage de biologiske børn i deres tilgang til at sikre kvalitet og trivsel i plejefamilien, sker der en tydeliggørelse af hvem der har status og hvem der har en stemme i sagen. Klara pointerer en undring over, at hun ikke blev inddraget og fik supervision på et alderssvarende niveau, da det ville kunne have givet en oplevelse af at blive set og hørt (Klara: 12). Hun underbygger det ved at påpege, hvad hun har oplevet som det sværeste ved at være en plejefamilie:

"Det har nok været at være et hjem med en arbejdsplads, fordi mine forældre i bund og grund var købt til at passe hende. Jeg hadede når der skulle være tilsyn, der har aldrig været noget at sætte en finger på, men det var bare lidt, at sådan var det ikke i alle mulige andre familier, at der kom nogle og kigger ind bagved. Det synes jeg som barn, så bliver man offentligt udstillet. [...] Det er jo et vilkår vi har haft, at kommunen er kommet rendende, tilsynene er kommet rendende (Klara: 12).

Det vidner om den tydeliggørelse der sker, når de bliver bevidste om, at deres hjem ikke længere kun er et hjem, men også en arbejdsplads, hvor kommunen har en magt i forhold til at bestemme, hvordan nogle ting skal være. Klara føler sig offentligt udstillet, når kommunen kommer på besøg,

hvilket kan tænkes at påvirke hende i forhold til at blive mere bevidst om sin rolle som plejesøster, og hvilket arbejde hun udfører. Samtidig kan det være med til at skabe en negligering af det sociale arbejde, hun udfører, når kommunen ikke inddrager hende og anerkender hende for det. Det belyser Celine, når hun italesætter, at hun oplever det vanskeligt at håndtere, når kommunen ikke vælger at arbejde helhedsorienteret i mødet med en plejefamilie: *”Det er en sindssyg svær opgave for en familie og især når det ikke er hele familien som bliver præsenteret som en del af opgaven”* (Celine: 8). Det fylder meget for Celine at blive overset i det arbejde som udføres omkring plejebørnene, da det kræver meget både af forældre og biologiske børn. Hun føler derfor ikke, at kommunen har lyst til at værne om dem som familie, hvilket er med til at give hende negative oplevelser med hverdagslivet i en plejefamilie. Lærke belyser også, hvordan hun oplever at hendes plejefamilie *bare* er en sag for kommunen, og derfor uden den store betydning (Lærke: 3). Det vidner om en problematik i mangelfuld helhedsorienteret indsats fra kommunalt regi, som har indflydelse på, hvordan de biologiske børn oplever at tage del i det sociale arbejde i plejefamilien. Selvom man forsøger at gøre brug af det sociale arbejde i form af familiepleje til at løse en udfordring om børn og unge, som ikke kan bo hjemme, så er der en reel risiko for at man skaber et nyt socialt problem for de biologiske børn i plejefamilier. Der kan ses paralleller til eksisterende forskning, som pointer inddragelse som væsentlig for at øge sandsynligheden for at en plejefamilie som helhed lykkes (Draiby 2001: 55; Larsen 2008: 35-36; Biering-Madsen 2010: 24-25; Bressendorff 2019: 8).

Ud fra analysen kan der udledes følgende opsamlende punkter, hvor de biologiske børn oplever udfordringer:

- Manglende sociale tilbud til biologiske børn i en plejefamilie, som kan være med til at sikre trivsel – så det ikke kun er plejeforældrene der bliver tilbudt fx psykolog og sparring. Der ses også at være en økonomisk fordel i at sikre trivsel for plejefamilierne, så de ikke fravælger det efter nogle år.
- Manglende fokus på inddragelse af de biologiske børn fra kommunalt regi.
- Kommunens manglende anerkendelse af, at de biologiske børn også er en del af det sociale arbejde, som udføres i plejefamilien.

Alderen som afgørende

Yderligere påpeger flere af informanterne, hvordan deres egen alder på tidspunktet for anbringelsen af plejebarnet/børnene var væsentlig for resultatet af deres oplevelser. Ellen belyser, at det for hende var positivt, at plejebarnet først blev anbragt, da hun var 15 år: *”hvis vi havde været yngre, så tror jeg ikke vi have haft den samme følelse af at kunne frigive vores forældre. Det lyder sådan lidt, men at skulle dele”* (Ellen: 7). Lærke støtter Ellen op i dette synspunkt, hvor hun også bekræfter det som en fordel at være i teenageralderen:

”jeg tror hvis jeg havde været yngre, måske under 10, så havde jeg nok ikke forstået det, så er jeg næsten sikker på, at så havde det været svært for mig og mine søskende også. Det der med at mor og far pludselig ikke længere har tid til en. Men jeg tror det der har hjulpet os rigtig meget, det er det her med at vi var over 10 år, at vi var teenager dengang” (Lærke: 2).

For Lærke og Ellen har det været betydningsfuldt, at de har haft en større forståelse for, hvorfor deres forældre ikke havde samme tid til dem mere. Både Lærke og Ellen udtrykker at deres oplevelser i plejefamilien har været med til at forme deres faglige identitet, hvilket også kan ses som et udtryk for, at de har haft en alder, hvor de har kunnet se det meningsfulde i det sociale arbejde som familien laver. De har været i stand til at se det sociale arbejde i et større perspektiv, som er smittet af på, hvilken vej de har valgt at gå karrieremæssigt. Eksisterende forskning peger også på, at biologiske børn i plejefamilier ofte får udviklet deres medmenneskelige syn, som gør, at de har en større forståelse for mennesker som er anderledes. Der pointeres, at de ofte oplever en naturlighed i gerne at vil hjælpe andre, hvilket trækker tydelige spor til Ellen og Lærkes selvfortællinger (Larsen 2008: 83-87; Daiby 2001: 54; Biering-Madsen 2010: 27-28). Maiken belyser dog, at der også kan være et for stort aldersspænd mellem biologiske børn og plejebarn. Maiken var 20 år, da hun blev plejesøster til en nyfødt for 2. gang, hvilket har givet udfordringer i deres relation. Maiken har haft svært ved at finde ud af hendes rolle overfor plejesøsteren, fordi aldersspændet har været så stort:

”Der var været nogle år hvor der har været megaløst, fordi man ikke kan lade være med at opdrage lidt, og kommentere på hendes valg eller skole eller andet, men det er jo ikke min opgave, men jeg har alligevel også været for stor til at være en søster-søster for hende. Så er det

noget vi sådan har snakket lidt med hende om, hvad man egentlig er for hinanden, for jeg siger hun er min søster, men vi har jo aldrig lavet søstre ting, og det er jo en vanskelig rolle” (Maiken: 4).

Grundet aldersforskellen har interesserne været meget forskellige, men Maiken udtrykker at tiden har været med til at gøre det nemmere for dem, da interesserne derfor også mere naturligt nærmere sig hinanden mere. Samme oplevelse har Klara, hvor en aldersforskel på 11 år har påvirket relationen til plejebarnet negativt. Hun pointerer, at om 10 år kan det være, at deres relation er blevet bedre, da de så vil nærme sig at være samme sted i livet (Klara: 6-7). Der ses derfor også en balancegang i, hvornår det er mest optimalt at få anbragt et barn i familien. Det er ikke et entydigt resultat, men hovedfokus ligger på, at de biologiske børn skal være indforstået med at opmærksomheden skal deles med flere. Dertil udtrykker Lærke også de refleksioner hendes forældre har talt om, i forhold til alderen på de børn som skulle anbringes hos dem. Hun belyser, at jævnaldrende plejebørn ville være en udfordring i takt med frygt for øget konkurrence om forældrene (Lærke: 10). Dermed kan det ses som et område som er væsentlig at forholde sig til, når der bliver anbragt børn i plejefamilien, for at sikre mest mulig trivsel blandt alle.

Delkonklusion

I ovenstående analyse blev det tydeligt, at familiekonstellationen har indflydelse på, hvordan det opleves at være biologisk barn i en plejefamilie. Når et barn bliver anbragt i en familie, sker der et opbrud i normer og vaner, som de biologiske børn skal lære at navigere i. Den nye form for fastlåshed og struktur i familien har derfor været udfordrende for flere af informanterne. Hertil blev hele familiens overskud også beskrevet som betydningsfuldt for de biologiske børn, for at familiemedlemmer samtidig kunne rumme at yde støtte til hinanden. Ikke alle informanter oplevede dette overskud, hvilket havde konsekvenser for deres oplevelser. For Mathilde medvirkede det manglende overskud til forældrenes skilsmisse, hvilket havde store konsekvenser for hende personligt. De fleste informanter oplevede dog deres familie ud fra Denciks typologi om familien som et team, hvor overskud, frihed, støtte og ligeværdighed var centralt. Det tegner et billede af harmoni i familiekonstellationen, og en god balancegang mellem at være en social konstruktion som familie og en pædagogisk arbejdsplads. Det er dog vigtigt at tage højde for hvis der opstår mistrivsel blandt familiemedlemmer, da det kan påvirke familiens muligheder for at kunne fortsætte som plejefamilie. Flere informanter påpeger derfor også, at kommunen burde have mere øje for at de

biologiske børns trivsel, for at mindske sammenbrud i plejefamilien. Derudover bliver inddragelse også påpeget som medvirkende til de biologiske børns oplevelser. Det er dog ikke kun forældrenes ansvar at inddrage børnene, men også kommunens. Flere biologiske børn belyser at kommunen også har en afgørende rolle i at få inddraget dem i opgaven omkring at være en plejefamilie, hvilket vil kunne mindske deres følelse af at blive overset. Der er en svær balancegang for kommunen at være både samarbejdspartner og kontrollør. Når kommunen laver kontrol, bliver det klart for de biologiske børn, at deres hjem ikke kun er et hjem, og kommunens magt er ikke at tage fejl af. Når de biologiske børn ikke oplever at blive inddraget og anerkendt for deres sociale arbejde, ses det også i retningen af hvem der har en stemme i sagen. Samtidig er det relevant at tage højde for, hvornår en anbringelse i familien sker. Alderen på de biologiske børn bliver påpeget som central, da forståelsen for at forældrenes fokus ændres er værdifuld. Der skabes bedst betingelser for plejefamilien, hvis de biologiske børn kan forstå at frigive deres forældre til andre. Dog belyses en problematik i, hvis aldersspændet mellem biologiske børn og plejebarn er for stort, da det kan skabe en vanskelig rolle som plejesøster. Derfor er det en balancegang, hvornår det er mest optimalt at få anbragt et barn i familien.

Konklusion

Med afsæt i et narrativt studie, har hensigten med dette speciale været at besvare problemformuleringen; *Hvordan oplever biologiske børn til plejeforældre retrospekt deres tid som hjemmeboende i en plejefamilie?* Analysen skaber et billede af syv forskellige fortællinger fra informanter, der er biologiske børn til plejeforældre. De syv fortællinger har både ligheder og forskelle, men hver historie er unik. Med afsæt i analysen kan det konkluderes, at alle informanter har oplevet det som livsomvæltende at være en del af en plejefamilie. Det betyder dermed, at alle informanter oplever, at det har påvirket deres liv i større eller mindre grad. Det går derfor ikke ubemærket hen, når et plejebarn flytter ind i familien, da der sker store omvæltninger for familien, og de biologiske børn får nye roller at indtage. Der sker et opbrud i familiens normer og vaner, og de biologiske børn skal navigere i den nye familiekonstellation. Det er forskel på, om informanterne oplever dette opbrud som positivt eller negativt. Nogle af informanterne oplever, at skiftet fra at være en familie til at være plejefamilie var svært og udførende. Mathildes oplevelse er, at forældrene bliver splittet ad som konsekvens af belastningen af arbejdet omkring plejebørnene, mens Celine og Klara oplever, at deres mor må sygemeldes som konsekvens. Det kan dermed konkluderes, at det for nogle af informanterne har haft stor påvirkning for familien som helhed at byde plejebørn ind i hjemmet. Dertil kommer udfordringerne med samarbejdet med kommunen, som flere af informanterne oplever som mangelfuldt. Særligt Celine, Lærke, Maiken og Klara udtrykker, at kommunen er omdrejningspunktet for deres negative oplevelser om at være en del af en plejefamilie. Det skyldes bl.a. en oplevelse af manglende anerkendelse, manglende inddragelse og manglende sociale indsatser rettet mod de biologiske børn til plejeforældre. Det kan dermed konkluderes, at kommunen spiller en central rolle i henhold til at omfavne hele familien som en plejefamilie. Kommunen har en magt i relation til, at biologiske børn kan få positive oplevelser med sig, hvis de oplever at blive anerkendt for det arbejde de udfører som en del af en plejefamilie. For de biologiske børn vil det gøre en kæmpe forskel, at de blev set og lyttet mere til i processerne. Celine udtrykker, at det ville gøre en stor forskel, hvis kommunen lyttede til familiens ønske om aflastningen, da hun er bange for, at de ellers kan risikere at må stoppe som plejefamilie. Det vidner derfor om kommunens magt, som kan være afgørende for, om en familie kan fortsætte som plejefamilie. Samtidig skal det ses i henhold til, at kommunen også skal være kontrollør for plejefamilien og sikre at plejebarnet har det godt, hvilket også problematiserer, at de biologiske

børns hjem ikke bare er et hjem længere. Det oplever flere af informanterne som svært og grænseoverskridende, da der sker en tydeliggørelse af hjemmet som en arbejdsplads.

Analysen belyser dog også, at flere af informanterne har oplevet det som utrolig positivt at være en del af en plejefamilie. Ellen udtrykker hvordan det har påvirket hende personligt, fagligt og hvordan det har styrket familien som helhed. Maiken og Lærke udtrykker også, at det har givet dem et andet livssyn, sat tingene lidt i perspektiv, og skabt mere forståelse for mennesker som har et anderledes udgangspunkt. Klara og Mathilde belyser, at det har påvirket dem personligt, dog med afsæt i negative oplevelser. Klaras negative oplevelser har skabt et godt fundament for hendes faglige identitet som socialrådgiver, og Mathildes negative oplevelser har gjort hende stærkere og mere bevidst om sig selv i dag. Dermed kan det konkluderes, at de fleste af informanterne har fået positive elementer med sig, fra at opvokse som en del af en plejefamilie, som har fået indflydelse på deres identitetsdannelse. Det kan konkluderes, at når en familie byder et plejebarn velkommen i hjemmet, har det stor personlig indvirkning på de biologiske børn, både positivt og negativt, som kan have indflydelse på, hvilken karrierevej de vælger at gå. Maiken, Lærke og Klara udtrykker, at deres valg af karriere kan spores direkte tilbage til deres oplevelser som biologisk barn i en plejefamilie, som har påvirket dem i en retning. De biologiske børns oplevelser har derfor for flere af informanterne haft betydning for, hvor de befinder sig i livet i dag eller hvem de er i dag. Samlet set, kan det konkluderes, at alle syv biologiske børn til plejeforældres oplevelser har sat aftryk i deres liv på den ene eller anden måde. Dermed konkluderes det også, at det har stor betydning for biologiske børn til plejeforældre, når en familie vælger at blive en plejefamilie.

Litteraturliste

A

Antoft, Rasmus & Heidi H. Salomonsen (2007): "Det kvalitative casestudium – introduktion til en forskningsstrategi" i Rasmus Antoft et al. (red): *Håndværk & horisonter. Tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Syddansk Universitetsforlag

Antoft, Rasmus & Trine L. Thomsen (2005): "Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode" i Michael H. Jacobsen, Søren Kristiansen & Annick Prieur (red): *Liv, fortælling, tekst – strejftog i kvalitativ sociologi*. Aalborg Universitetsforlag.

B

Berrick, Jill D. & Marit Skivenes (2012): "Dimensions of high quality foster care: Parenting Plus" in *Children and Youth Services Review*, Volume 34, Issue 9, Pages 1956-1965

Biering-Madsen, Charlotte (2010): *Som vi plejer – om at lykkes som plejefamilie*. Dansk psykologisk Forlag.

Bo, Inger Glavind (2005): "At sætte tavsheder i tale – fortolkning og forståelse i det kvalitative forskningsinterview" i Michael H. Jacobsen, Søren Kristiansen & Annick Prieur (red.): *Liv, fortælling, tekst – Strejftog i kvalitativ sociologi*. Aalborg Universitetsforlag.

Bo, Inger G., Ann-Dorte Christensen & Trine L. Thomsen (red.) (2016): *Narrativ forskning – tilgange og metoder*. Hans Reitzels Forlag.

Bressendorff, Signe (2019): *Vejledning i brug af redskaber til afdækning af hjemmeboende børns perspektiver i ansøgerfamilier*. Socialstyrelsen. Link:

<file:///C:/Users/TineG/Downloads/Egne%20b%C3%B8rns%20perspektiver%20-%20revideret%20version.pdf>

C

D

De Anbragtes Vilkår (2023): *Hvad er en anbringelse?* Link:

<https://deanbragtesvilkar.dk/hvad-er-en-anbringelse/>

Dencik, Lars (2005): *Mennesket i postmoderniteten – om barndom, familie og identiteter i opbrud*. Billesø & Baltzer

Dencik, Lars, Per S. Jørgensen & Dion Sommer (2008): *Familie og børn i en opbrudstid*. Hans Reitzels Forlag

Draiby, Puk (2001): *Når familien er et job – samtaler med plejeforældre*. Dafolo Forlag.

E

F

Familieplejen København (2023): *Spørgsmål og svar om at blive aflastningsfamilie*. Link: <https://familieplejen.kk.dk/bliv-plejefamilie/spoergsmaal-og-svar-om-at-blive-aflastningsfamilie>

Fuglsang, Lars, Poul B. Olsen & Klaus Rasborg (2014): "Introduktion" i Lars Fuglsang, Poul B. Olsen & Klaus Rasborg (red.): *Videnskabsteori samfundsvidenskaberne*. 3. udgave, 2. oplag. Samfundslitteratur

G

Goffman, Erving (2015): *Hverdagslivets rollespil*. Samfundslitteratur. 1. udgave

H

Hochschild, Arlie H. (1979): *Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure*. American Journal of Sociology. Vol. 85, No. 3, pp. 551-575.

Højberg, Henriette (2014): "Hermeneutik" i Lars Fuglsang, Poul B. Olsen & Klaus Rasborg (red.): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. 3. udgave, 2. oplag. Samfundslitteratur

I

J

Juul, Søren (2012): "Fænomenologien" i Søren Juul & Kirsten B. Pedersen (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. Hans Reitzels Forlag

Juul, Søren (2012): "Hermeneutik" i Søren Juul & Kirsten B. Pedersen (red.):
Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring. Hans Reitzels Forlag

Jørgensen, Per S. (1999): "Familielivets forandringer" i Lars Dencik & Per S. Jørgensen (red.):
Børn og familie i det postmoderne samfund. Hans Reitzels Forlag

K

KL (2009): *Familieplejehåndbogen*. 2. udgave, 1. oplag. Kommuneforlaget A/S. Link:
<https://www.kl.dk/media/15886/h-ndbog - familieplejeh-ndbogen -2009.pdf>

Kristiansen, Søren (2015): "Kvalitative analyseredskaber" i Svend Brinkmann & Lene
Tanggaard (red.): *Kvalitative metoder*. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steinar (1997): *Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*.
Hans Reitzels Forlag

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2015): *Interview - Det kvalitative forskningsinterview
som håndværk*. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag

L

La Iacono, Valeria, Paul Symonds & David H. Brown (2016): *Skype as a Tool for Qualitative
Research Interviews*. Sociological Research Online

Larsen, Lasse G. (2008): *Egne Børn – en bog om biologiske børn i familier med plejebørn*.
Frydenlund, København.

Laursen, Birthe (1998): *Kærlighed og næstekærlighed – om leveforholdene for plejefamiliers
egne børn*. Familieplejen i Danmark

Luckow, Stine T., Pernielle S. Rasmussen, Sofie E. Westergreen & Emilie H. Jonsen (2021):
*Nye plejefamilier – Hvad kendetegner nye plejefamilier, og hvorfor vælger de at blive
plejefamilie?* VIVE. Link:

<file:///C:/Users/TineG/Downloads/Nye%20plejefamilier.%20Hvad%20kendetegner%20nye%20plejefamilier%20og%20hvorfor%20vælger%20de%20at%20blive%20plejefamilie.pdf>

M

Monrad, Merete (2018): "Tilvirkning af data" i Merete Monrad & Søren P. Olesen (red.): *Forskningsmetode i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

Monrad, Merete & Søren P. Olesen (2018): "Kvalitet & Kritik" i Merete Monrad & Søren P. Olesen (red.): *Forskningsmetode i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

N

Nielsen, Dorthe Kirkgaard (2019): "Når plejefamiliers egne børn komme følelsesmæssigt i klemme" i *Socialrådgiveren 6/19*. Dansk Socialrådgiverforening

O

Okkels, Simone (2014): *Plejefamilier glemmer deres egne børn*. Berlingske

P

Prieur, Annick (2011): "*Kultur og kulturforståelser*" i Heine Andersen (red.): *Sociologi – en grundbog til et fag*. Hans Reitzels Forlag.

Q

R

Rendtorff, Jacob D. (2014): "Fænomenologien og dens betydning" i Lars Fuglsang, Poul B. Olsen & Klaus Rasborg (red.): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. 3. udgave, 2. oplag. Samfundslitteratur

Retsinformation (2016): *Ankestyrelsens principafgørelse 76-16 om anbringelse med samtykke – tidsbegrænset anbringelse – ophør af anbringelse – hjemgivelse og hjemgivelsesperiode*. Social-, Bolig-, & Ældreministeriet. Link: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2016/10146>

S

Servicestyrelsen (2011): *Håndbog om Barnets Reform*. 1. opslag. Link: https://viden.sl.dk/media/6393/barnets_reform_enkelts.pdf

Social & Boligstyrelsen (2018): *Døgninstitution*. Link: <https://sbst.dk/boern/anbringelse/om-anbringelse/anbringelsesformer/doegninstitution>

Social- og Ældreministeriet (2022): *Børnene først*. Link: https://sm.dk/Media/637583203842999255/Aftaletekst_Boernene_Foerst_maj2021.pdf

Socialstyrelsen (2017): *SocialAnalyse: Plejefamilier I Danmark – udbredelse og godkendelser*. Nr. 4. Link: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/plejefamilier-i-danmark>

T

Tanggaard, Lene & Svend Brinkmann (2015): "Interviewet: Samtalen som forskningsmetode" i Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.): *Kvalitative metoder*. Hans Reitzels Forlag.

Twigg, Robert & Tracy Swan (2007): *Inside the Foster Family: What Research tells us about the Experience of Foster Carers' Children*. Adoption & Fostering, Vol. 31.

U

V

Vansgaard, Cecilia (2016): *Børn i plejefamilier er oversete*. Kristelig Dagblad, 21.01.2016. Link: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/de-oversete-boern-i-plejefamilier>

VIVE (2023): *Fakta om anbringelser*. Link: <https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/fakta-om-anbringelser/>

W-Å

Bilag

Bilag 1: Interviewguide

Bilag 2: Informeret samtykkeerklæring

Bilag 3: Læringsportofolio